19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް
ރައްޔިތުންގެ މަޖި ލީހުގެ ކޮމިޓީ ޔައުމިއްޔ
ލ މަރުކަޒީ ކޮމިޓީ ގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން
23 ޖޫން 2020
ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނު ތަން: ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގެ (ކޮ މިޓީކުރ ކޮ ޓަރި)1
ފެށުނު ގަޑި: 12:00

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
}ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ ކޮމިޓީގެ މުޤައްރިރު؛ ހުޅުމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަލީ ނިޔާޒް{
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
.` ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުމަށް މަރުޙަބާ. މިވަގުތު ކޮމިޓީއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން މި ތިއްބެވީ
އަޅުގަނޑުގެ އިތުރުން މާފަންނު ހުޅަނގު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ފަލާޙު، ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން އަދި ގައްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޒާހިރު. އާދެ!
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ފަދައިން މި ބައްދަލުވުމުގައި މި އޮތީ ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑުގެ މެންބަރުންނާ
ބައްދަލުކުރެއްވުން. އެއީ އެންމެފަހުން ބޭއްވި ބައްދަލުވުމުގައި އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު
ވަޙީދު ހުށަހަޅުއްވައިގެން ކޮމިޓީން ފާސްކުރެއްވި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން އެ ބޭފުޅުންނާ ބައްދަލުކުރުމުގެ 2 މަގުސަދެއް
ކަމަށް މިއޮތީ އިނގޭތޯ. އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ބްރީފްކޮށްލާނަން ފެށުމުގެ ކުރިން. ފުރަތަމަ ސަބަބަކީ މި އައު ގާނޫނުގެ
ދަށުން އެކުލަވާލެވުނު ބޯޑެއް ކަމަށްވާތީ ދެން މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކަންކަން ރޭވިފައި ހުރި ގޮތާއި، އެކަންކަމައި
ގުޅޭގޮތުން މަޝްވަރާކޮށްލުމަށާއި، 2 ވަނަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދިރާސާކުރަމުން މިދާ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް
އެ ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި މިވަގުތަށް ގެންނަންހުރި ބަދަލުތަކަކީ ކޮބައިތޯ. އެކަމާ ބެހޭ ގޮތުން މަޝްވަރާކުރަން.
އެހެންވީމާ، އެ 2 ކަންތަކާ މަޝްވަރާކުރަން ބާއްވާ ބައްދަލުވުމަކަށް ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީ ބޭފުޅުންނަށް
ދަންނަވައިދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) .` އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީން ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް
އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑުގެ މެންބަރުންނާ ބައްދަލުކުރެއްވުމަށް ކޮމިޓީގެ މެންބަރަކު ކުރީ ދުވަހު ބައްދަލުވުމުގައި ހުށަހަޅާފައި މި
އޮތީ. ދެން މި ބައްދަލުވުމުގައި އޮތޯރިޓީގެ ފަރާތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގަންނަވަން ލިސްޓް ފޮނުވާފައި އޮތް ބައެއް
ބޭފުޅުން އަދި ނެތް. އެހެންނަމަވެސް، މިވަގުތު ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަކީ ބޯޑު މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިޙާބު، ބޯޑު
މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު، ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު މާހިރު އީސާ އަދި ބޯޑު މެންބަރު އަހްމަދު ޝަރީފު އަދި ފާ ޠިމަތު
ނިޢުމާ އިނގޭތޯ. މަރުޙަބާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެއް ބޭނުމަކަށް މި އޮތީ އައު ގާނޫނުގެ ދަށުން އެކުލަވާލެވުނު
ބޯޑެއް. އެހެންވީމާ، މި ބޯޑުގެ މަސައްކަތްތަކާއި އަދި މިއޮތް ވަގުތީ މުއްދަތު ނުވަތަ އިންތިޤާލީ މަރުޙަލާގައި ކަންކަން
ދާ ގޮތާއި ދެން ތި ބޭފުޅުންގެ އެކަމާއިމެދު ދެކެވަޑައިގަންނަވާ ގޮތާއި ގުޅޭގޮތުން ތި ބޭފުޅުންގެ މަޝްވަރާ އާއި އަދި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮމިޓީގެ ބައެއް މެންބަރުން ތި ބޭފުޅުންގެ ފަރާތުން ސާފުކުރަން ބޭނުންވާ މަޢުލޫމާތު
ސާފުކުރެއްވުމަށް އިނގޭތޯ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް. ދެން ދެވަނަ ކަމަކަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިހާރު އެބައޮތް
އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ދިރާސާކުރަމުން އެބަދަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމަށް
ގެނެވޭ 9 ވަނަ އިޞްލާޙުގެ ބިލެއް. ދެން މީގައި ވަރަށް ފުޅާ ދާއިރާއެއްގައި ބަޙުސްކޮށް މަޝްވަރާކުރެވިގެން
1

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެން 8 ވަނަ އިޞްލާޙު ގެނައީ. އެހެންވިޔަސް އޭރުގައި ވަގުތާއި، މިކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް
ސްޕީޑު އަވަސްކޮށް ވަކި މުއްދަތަކަށް ނިންމަންޖެހޭ...
(ދިމާވި ޓެކްނިކަލް މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ކޮމިޓީން ބައެއް އުނިވެފަ)
ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
...އިޞްލާޙުތައް ގެނެވި އެކި ކަންތައްތަކަށް ގެނެވިފަ. އޭގެ މިސާލެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަފާނަން. މީގެ
ދަށުން ރަށްރަށުގައި އެބަހުރި ހާހަކަށްވުރެ ގިނަ ގަވާއިދުތައް ހެދިފައި އިނގޭތޯ. މިސާލަކަށް ފުރާޅުން ފެންފައިބާ
އަމަލުކުރާނެ އުސޫލު ކަމަށް ބުނާ ގަވާއިދެއް ހަދާފައި އޮވެދާނެ ރަށެއްގައި. އެކަމަކު ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ހުރިހާ
ފުރާޅަކުން ފެންފައިބާނީ އެއް އުސޫލަކުން. ދެން މާލެ އާއި ތާރު އަޅާފައި ހުންނަ ތަނަކާއި ގައު އަޅާފައި ހުންނަ
ތަނަކާ ތަފާތުވެދާނެ ކަންނޭނގެ. އެހެންވެ އެއަށް ވެސް ބަދަލެއް އަންނާނެ. މީގެ އެންމެބޮޑު ފަސޭހައަކަށްވާނީ
އެކަހަލަ ގަވާއިދުތައް އެއް އުސޫލަކުން ހުރީމާ އެއް ގަވާއިދު އެއް ރަށެއްގެ އެއް ގަވާއިދު ބެލީމަ ދެން ހުރިހާ
ގަވާއިދު ނުބަލާ އެކަންކަން ހައްލުވެގެންދާނެ. އަދި ޝަރުޢީ ނިޒާމަށް ވެސް ފަސޭހަވެގެންދާނެ. އަދި ބަލަހައްޓާ
ފަރާތްތަކަށް ވެސް އަދި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މިހާރު ގަވާއިދު ކޮމިޓީއެއް އޮންނަ ކަމެއް އަޅުގަނޑަށް ނޭނގެ.
ގަވާއިދު ކޮމިޓީއެއް އޮންނަންޏާ އެ ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން ބަލާ ބެލުމަށް ވެސް ފަސޭހަވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު
ދެކެނީ. އަދި ހަމަ އެއާއިއެކު އަމަލުކުރުމުގައި ވެސް އެއް އުސޫލެއް ހަމަޖެހިފައި އޮތުމަކީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް
ކަމަށް ދެކެން. އެއީ މިދެންނެވި ގޮތަށް އެއް ގަވާއިދެއްގައި އެކަންކަން ހަމަޖެހިފައި އޮންނައިރުގައި ތުރާކުނުގައި
ގަވާއިދު އޮތީމާ ދިއްދޫއިން ބަލާ ގަވާއިދުގައި ވެސް ހަމަ އޮންނާނީ އެކައްޗެއް. ހަމައެކަނި މަތީގައި ޖަހާ ނަން ތަފާތު
ވެދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަނީ. އެކަހަލަ ބަދަލުތަކެއްގެ ގޮތަށް ގެނެސްގެން ކަންތައްތައް ކުރަންޖެހޭ ކަމަށް
އަޅުގަނޑު ދެކެން ގަވާއިދުތައް މިހާރު ގިނަ ކަމުން. ވަރަށްގިނަ ގަވާއިދުތަކެއް އެބަހުރި. އަދި އޭގެ ތެރޭގައި އެބަހުރި
ހަމަ އެހާ ބޭނުންތެ ރި ނޫން އެހެންނަމަވެސް، ކައުންސިލަށް ބޭނުންތެރި ކަމަށް ޤަބޫލުކުރެވިގެން ހެދިފައިހުރި
ގަވާއިދުތައް. އެ އެއްޗެއްސަކީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީއަކުން ނުވަތަ މި ކޮމިޓީން ނަމަވެސް ބައްލަވާފައި އެ
އެއްޗެހިތަކަށް ހަމަ ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ހަމަތަކެއް ގެންނަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އެއާއިއެކު އެކީގައި
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮންމެ ގޮތެއް ވިޔަސް ޔުނިޓަރީ ދައުލަތެއްގައި ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމް ހެދެމުންދާއިރުގައި ވަރަށްބޮޑަށް
މައި ސަރުކާރާއި ގުޅިގެން މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ މާހައުލެއް މިއޮންނަނީ. ދެން މިއާއިއެކުގައި އަންނަ ބަދަލުތަކާއި
2

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ކަންކަން މޮނިޓަރކޮށް އެއަށް އަޅަންޖެހޭ ފިޔަވަޅުތަކާއި އަދި ޒިންމާދާރުކަމާއިއެކުގައި ކައުންސިލްތައް ހިންގުމަށް އަދި
އެ ބޭފުޅުންނަށް ބޭނުންވާ އެހީތެރިކަން ދިނުމާއި މިކަންކަމަށް ކުރި އަށް ދާއިރުގައި ދެންމެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސީ.އޯ
ވެސް ފާހަގަ ކުރެއްވި ފަދައިން އޮންލައިން ޓްރެއިނިންގ ކުރިއަށް ގެންދާ ކަމަށްވާނަމަ މިސާލަކަށް ދަންނަވަންޏާ
ޕްލޭނިންގ ކަންތައްތައް ކުރަން ގިނަ އެކަންކަމުގެ ޚިދުމަތްދޭ ގިނަ ކުންފުނިތަކާއި ގިނަ ކަންތައްތައް މިހުރީ މާލޭގައި
ކުންފުނިތައް ހެދިފަ. ހަމަ އެއާއިއެކުގައި ޕްރޮޖެކްޓް ޕްލޭނިންގގެ މަސައްކަތްތަކަށް ކޮންސަލްޓެންޓުން ވެސް ގިނަ
ފަހަރަށް މިއަންނަނީ މާލެ ކައިރި ތަންތަނުން ކަމަށް ވެދާނެ. މިކަންކަމަށް އަންނައިރުގައި މިސާލަކަށް ރަށަކުން
އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ ރަށަކުން ލާމަރުކަޒުވެގެންދާއިރުގައި ރަށްރަށުން މިކަން ކުރާއިރުގައި ޙަޤީޤަތުގައި އެ ރަށެއްގެ
ޕްރޮޖެކްޓެއް އިޢުލާންކޮށްގެން ކުރަމުންދާއިރުގައި މާލޭގެ ވެސް އެ ޕްރޮޖެކްޓެއް އިޢުލާންކުރެވިގެން ހަމަ އޮންލައިންކޮށް
މާލޭގައި ކަނޑައަޅާފައި ހުންނަ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑު މީޓިންގއަކަށް ވިޔަސް އައިސްގެން ރަށުގެ އެ އިޢުލާންކުރި ރަށެއްގެ
ކައުންސިލްގެ ބޭފުޅުން އޮންލައިންކޮށް ބައިވެރިވެގެން އެކަން ކުރެވޭނެ މެކޭނިޒަމްތަކެއް ވެސް އެބަ ހުންނަންޖެހޭ
އިނގޭތޯ. އޭރުން މާލޭގައި ތިބި އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ ބަޔަކަށް ކޮންޓްރެކްޓްގެ ބައިވެރިވެވި ކަންތައްތައް
ކުރެވިގެންދާނެ. އެހެންނޫނިއްޔާ މަސައްކަތުގެ އަގުބޮޑުވެގެން ހިނގައިދާނެ. މިސާލަކަށް ކޮންޓްރެކްޓަށް ބޭނުންވާ
ފަރާތްތައް ދަތުރުކޮށްފައި އެރަށަށް ގޮއްސަ އެރަށުގެ ކަންކަން ބަލައި އެ މަޢުލޫމާތު ނަގާ، އެ ކަންކަން ކުރަން
ބަލާއިރު އެ ޚަރަދުތައް ބޮޑުވެގެން ވެސް ހިނގައިދާނެ. އެހެންވީމާ، މާލެއިން މިކަންކަން ނުވަތަ ރާއްޖޭގެ ރަށަކުން
އިޢުލާންކުރާ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ކޮންޓެސްޓްކުރަން ބޭނުންވާ ނުވަތަ ކުރިމަތިލާން ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓަކަށް ވެސް މާލޭގައި
ހުރެގެން ވެސް ކުރިމަތިލައިގެން އެ މަޢުލޫމާތުތައް ހަމަ އެލް.ޖީ.އޭ މެދުވެރިވެގެން ވެސް ފޮނުވިދާނެ. މިއަދުގެ
މެކޭނިޒަމް ހުންނަ ގޮތުން އެ ހަމަ ޑައުންލޯޑްކޮށްލައިގެން ބޭނުން ކުރެވޭ ގޮތަށް ވެސް ކަންތައްތައް ރޭވިދާނެ.
އެހެންވީމަ، އެފަދަ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ބިލުގައި އެބަޖެހޭ މިހާރުގެ ޚާއްޞަ މިހާލަތަށް ބަލާއިރު ބަދަލުތަކެއް
އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް. ދެން ޕޭޕަރލެސްކޮށް މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ގޮތްތައް ހެދުން ވަރަށް މުހިންމު ކަންނޭނގެ.
ސަރުކާރުގެ ކަރުދުާހގެ ޚަރަދަކީ ވަރަށްބޮޑު އެއްޗެއް. މި މަޖިލިސް ވެގެންދާނެ އޭގެ އެއްތަނަކަށް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި. އެހެންވީމަ، މި ބަދަލުތަކަށް ވެސް އަންނަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން. ޚާއްޞަ
ގާނޫނުގެ ދަށުން އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި އިޞްލާޙުކުރިއިރުގައި ގެނެވުނު ބަދަލުތަކާއި އެކުއެކީގައި ވެސް އެބަހުރި
ބައެއް މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވާނެ ކަހަލަ ކަންތައްތައް. އެހެންނަމަވެސް، އެއާއި ހަމައަށް އަންނައިރުގައި އެކަންކަމަށް
ހައްލުތަކެއް ހޯދައިދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ދެން އެއަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑިސްކަސްކުރެވި މިހާތަނަށް
ވެސް އަތުވެދާނެހެން ހީވާ ކަންތައްތަކަށް. ދެން އެއާއިއެކުގައި އެލް.ޖީ.އޭއަކީ ޙަޤީޤަތުގައި ކައުންސިލުތައް ހިންގާ
3

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ބޮޑީއެއް ކަމަށްވެގެން ނުވާނެ. އޭގެ ބަދަލުގައި ކައުންސިލްތަކަށް ދިމާވާ މައްސަލަތަކަށް ހައްލުތަކެއް
ހޯދައިދިނުމަށްފަހުގައި އެ ހައްލުގެ ދަށުގައި ކައުންސިލްތައް ހިނގަމުންދާ ގޮތަކަށް މިނިވަންކަމާއިއެކު
ދޫކޮށްލެވެންވާނީ. އެއީ އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ ކޮންމެ މައްސަލައެއްގައި އައިސް އެލް.ޖީ.އޭގައި ތާށިވާ ގޮތަށް ދިމާވާ
ގޮތަށް ވެއްޖިއްޔާމު އަބަދު ވެސް އެލް.ޖީ.އޭގައި އޮންނާނީ މައްސަލަތައް ފުނިޖެހިފައޭ. އެހެންނުވާނެ ގޮތަކަށް
އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން މަޝްވަރާކުރެވިފައި އޮތީ. އެއީ އަ އު މައްސަލައެއް އައިއްސިއްޔާ އެއަށް ހައްލެއް ދިނީމަ
އޭގެ މާނައަކީ ދެން ފަހުން އަންނަ ހުރިހާ މައްސަލަތަކެއް އެއާއި އެއްގޮތަށޭ ގެންނަންވާނީ އިނގޭތޯ. ދެން ތި
ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވާފައި ބިލާ ގުޅޭގޮތުން އަޅުގަނޑުގެ ބައެއް ކޮމެންޓްސް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެ ފަހުގެ
ފުރުޞަތެއްގައި ވިދާޅުވެއްޖިއްޔާމު އެ ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑު ހިއްސާކޮށްލާނަން. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަފްޝީން އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ޗްފީ އެގްޒެގްޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ދެންމެގަ އި ފާހަގަކޮށްލި ނުކުތާތަކުގެ ތެރޭގައި އެއް ޕޮއިންޓް މިސްވެފައި އިނީމަ. އަޅުގަނޑު
ދަންނަވާލިން މިހާރު ސަންސެޓް ގާނޫނުގެ ދަށުން އިންނަ ގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެލް.ޖީ.އޭ ވަރަށްގިނަ ހުއްދަތަކެއް
ދިނުމަށް އަންނަ ވާހަކަ. ދެން އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަލަނީ ވީހާ ވެސް އަވަހަކަށް މި އަންނަ ހަފްތާގެ ކުރިން
ވެސް ކޮންމެވެސް އުސޫލެއް ކަނޑައެޅޭތޯ ބިންތަކަށް މިސާލަކަށް ހުއްދަދޭނީ ދެން ކިހިނެއްތޯ. އެގްރީމެންޓްތައް
އެކްސްޓެންޑްކުރަން ހުއްދަ ދޭނީ ކިހިނެއްތޯ. އޭރަށް ކޮންމެވެސް ކަހަލަ ސްޓޭންޑަޑް އުސޫލެއް އޮންނާނެ ހުރިހާ
ކައުންސިލްތަކެއްގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާއި ހިއް ސާކުރެވޭނެ. އޭރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަނެއްކާ ވެސް އަންނަ
ސުވާލުތައް މަދުވެގެންދާނެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން އެ ބޭފުޅުންނަށް ކްލެރިފައިވުމުގެ އިތުރުން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ޖަސްޓިފައި ކުރެވޭނެހެން ކިހިނެއްތޯ އަޅުގަނޑުމެން މިވެނިތާކަށް ބިން ދޫކުރަން ހުއްދަ
ދީފައި މިވެނި އިޝޫއެއްގައި ހުއްދަ ނުދިނީ. އެހެންވީމާ، ކޭސް ބައި ކޭސް އެގޮތަށް ކޮންމެފަހަރަކު އަޅުގަނޑުމެން
ރިވިއު ކުރުމަށްވުރެ ހުރިހާ އެންމެނަށް ވެސް އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މަސައްކަތް ފަސޭހަވެގެންދާނެހެން. އެހެންވީމާ، އެ
ވާހަކަ ދަންނަވާލީ.
4

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އެބައޮތްތޯ އިތުރު ބޭފުޅަކު. ނެތް ކަމަށްވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުންނަށް ހުޅުވައިލާނަން ފުރުޞަތު. އާދެ!
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެކުލަވާލެއްވި އިންތިޤާލީ މުއްދަތުގެ ބޯޑަށް. ދެންމެގައި ބޯޑު މެންބަރު ސަމީރު ވެސް
އެފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން އަސްލު ގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން އަޅުގަނޑުމެން ވި ވަރަށްބޮޑު ވަޢުދަކާ
އެއްގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށްބޮޑެތި އިޞްލާޙުތަކެއް ގެނެސްގެން މިއުޅެނީ. އައު އިންތިޚާބަކާ ދިމާކޮށް އިންތިޚާބުގެ
ކުރިން ގާނޫނަށް މި ހުރިހާ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްގެން ތިއްބާ މި އޮތީ މި ހާ ލަތު މެދުވެރިވެފަ. ދެން އަދިވެސް ވަރަށް
ބައިވަރު ފުށުއެރުންތަކެއް އެބަހުރި. އަސްލުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އެލް.ޖީ.އޭއިން މިކަމުގައި
މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި ގާނޫނުގައި އޮންނާނެ ފުށުއަރާ، ގާނޫނީ ފުށުއެރުން އޮންނަ ހާލަތެއްގައި ލާމަރުކަޒީ
ގާނޫނަށް އިސްކަންދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް. އެހެންވެގެން ތި ބޭފުޅުންނަށް އެއްވެސް ވަރަކަށް ފާހަގަކޮށްލެއްވިއްޖެތޯ
މިހާތަނަށް އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި މި ހެދިފައި ހުރި ގާނޫނުތަކުގެ ތެރެއިން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމާއި އެންމެބޮޑަށް
ފުށުއަރާ ގާނޫނުތަކާއި އެ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީގެ މަސައްކަތެއް ކަންނޭނގެ. އެހެންވީމާ ،
ފުށުއެރުންތައް ވީހާ ވެސް ކުޑަކުރުމަށް ޓަކައި، މިސާލަކަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ ބިމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް ހަމަ
އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙު ގެންނަންޖެހޭނެ. ޓޫރިޒަމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިޞްލާޙު ގެންނަންޖެހޭނެ. ޕްލޭނިންގ، މި
ހުންނަނީ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭ ކަންކަން. އެކަހަލަ ކަންކަން ތި ބޭފުޅުންނަށް ފާހަގަކުރެވިފައި އެބަހުރިތޯ. ދެން
ގަވާއިދު ހެއްދެވި ވާހަކަ. ދެން ގަވާއިދު އަދި އެއްކޮށް އަޅުގަނޑަށް އަދި ކިޔާ ނުލެވޭތީވެ އެއާއި ބެހޭ ގޮތުން އަދި
އެއްޗެއް ދަންނަވާކަށް ނޭނގެ. ދެން އަނެއްކަމަކީ މި ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގެނައި ވަރަށްބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް މިއީ
އިޙުތިޞާސް ކަނޑައެޅުމާއި އަޅުގަނޑުމެން ދެއްކި ވާހަކައެއް އެއީ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވެސް ޤުދުރަތީ
މުއްސަނދިކަމުގެ ފައިދާ އެ ރަށަކަށް ފޯރުކޮށްދޭ ވާހަކަ. އެކަން ކަށަވަރުކޮށްދޭންވެގެން އަޅުގަނޑުމެން އިޙުތިޞާސް
މި ކަނޑައެޅީ. ކަނޑައެޅިއިރުގައި ވެސް އަޅުގަނޑަށް އެބަފެނޭ މިސާލަކަށް މާލޭގައި މާލޭގެ އެ އިޙުތިޞާސް ދެން
އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގެ މިސާލަކަށް ގްރޭޓަރ މާލެ އޭރިޔާގައި މި ހިއްކާ ތަންތަނުގެ އިޙުތިޞާސް އަރަނީ ކޮން
ބަޔަކަށް ކަމެއް. ދެން މިނިސްޓަރ ވިދާޅުވަނީ އެއީ ދައުލަތުގެ ތަންތަން ކަމަށް. މިސާލަކަށް ގުޅީފަޅު. އެކަމަކު
5

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ގުޅީފަޅު ޕްރޮޖެކްޓްގައި ވެސް މިސާލަކަށް މާލޭގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭންގައި ހިމެނޭ ތަނެއް މާލޭގައި ހުރި ބަނދަރެއް
އެތަނަށް މި މޫވްކުރަނީ. އެހެންވެއްޖެ ކަމަށްވަންޏާ މާލޭގެ ލޭންޑް ޔޫސްއަށް ބަދަލެއް މިއަންނަނީ. އެކަން ކުރުމުގައި
އަޅުގަނޑަށް ފެނިގެން އެބަދޭ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ދައުރު އަދި ކުޑަކަން އަސްލު. އެހެންވީމާ، އެކަހަލަ
ކައުންސިލްތަކަށް އަތް ނުފޯރާ ގޮތަށް މިހެންދާ ކަންކަމުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަސްލުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާއި އަދި
ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީއާ އެކީގައި އެބަޖެހޭ ކަންނޭނގެ ވާހަކަދައްކަން. ހަމަ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ތަސައްވުރުކޮށްދިން ގޮތަށް މި ނިޒާމުގެ ފައިދާ ރައްޔިތުންނަށް ފެނުމަށް ޓަކައި. އެހެންވީމާ، އެކަންކަމުގައި
އަސްލުގައި ތި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުމެއް އޮތްގޮތް އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލަން ބޭނުންވޭ. ދެން އަނެއްކަމަކީ އެލް.ޖީ.އޭއިން
ނިންމާ ނިންމުންތައް ދެންމެގަ ސަމީރު ފާހަގަކުރެއްވިހެން ގާނޫނުން އައިސްފައި ހުރި ބަދަލުތައް ވެސް އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ ހުރިހާ އެއްޗެއް އެބަޖެހޭ ކަންނޭނގެ ކޮމްޕައިލްކޮށްލާފައި އެކައްޗަކުން ފަސޭހައިން ފެންނާނެ ގޮތެއްވާން.
އެލް.ޖީ.އޭގެ ނިންމުންތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ގާނޫނުގައި ވަރަށްގިނައިން ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެން
ގެންގުޅެފައި ހުންނާނެ މިންގަނޑެއް އެއީ ނިންމުންތައް ގެޒެޓްކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް. ކައުންސިލަކާ ބެހޭ ގޮތުން ތި
ބޭފުޅުން ފިޔަވަޅެއް އަޅުއްވާ ކަމުގައިވާނަމަ އެކަން އެ އަޅުއްވާ ފިޔަވަޅެއް ގެޒެޓްކޮށް އާންމުންނަށް ފެންނާނެ ގޮތް.
އެހެންވީމާ، އެކަންކަން ތަންކޮޅެއް މިހާރަށްވުރެ ފަސޭހައިން އާންމުންނަށް ފެންނާނެ ގޮތަށް އެ ކުރަން ތި ބޭފުޅުން
ގެންގުޅުއްވަނީ ކޮން ވިސްނުމެއްތޯ. ހަމަ އެގޮތަށް ކައުންސިލުތަކުގެ ނިންމާ ނިންމުންތައް ވެސް، މިސާލަކަށް
ކައުންސިލުން އެރަށެއްގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ފާސްކުރަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުގައި އެބައިން
އިޖުރަޢާތުތަކެއް ލިޔެފަ. އެހެންވީމާ، މިހާރު އެއްކަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނިގެން އެބަދޭ ވަރަށްގިނަ ރަށްރަށުގައި
ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ކަންކަން ނިންމުމަށް ޓަކައި މިސާލަކަށް ރަށެއްގެ ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ނިންމުމަށް ޓަކައި
ބާއްވާ ބައްދަލުވުންތަކަށް އާންމުންގެ ތަރުޙީބު ކުޑަވާ މައްސަލަ. އެކަހަލަ ކަންކަން އެހެން ގޮތަކަށް ބަދަލުކުރުމަށް
ޓަކައި، މިސާލަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ގޮވާ ގޮތް ގިނަ ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރިވެގެން މިކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް. މީގެ
ތެރެއިން އަހުލުވެރިކުރުމަށް ޓަކައި ތި ބޭފުޅުންގެ ވިސްނުމަކީ ކޮބައިތޯ. ދެން ހަމަ އަޅުގަނޑަށް އަދި ހަމަ ސަމީރު
ޤަބޫލުކުރެވޭ އަދި ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ ދައުރަކަށްވާންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ހީވޭ ވަރަށްބޮޑަށް މިއައި
ބަދަލުތައް އާންމުން ހޭލުންތެރިކުރުމުގެ މަސައްކަތް. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމާ ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ހީވަނީ
މަދަރުސާތަކުގައި ވެސް ހަމަ އެކަށީގެންވާ ވަރަށް ތަޢުލީމު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ހިންގަން
އެބަޖެހެ ކަންނޭނގެ. ހަމައެކަނި އިންތިޚާބަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ސިޔާސީ ގޮތުން ކުޅެން އޮތް ބޯޅައަކަށްވުމުގެ
ބަދަލުގައި. ދެން ހަމަ އެއާއިއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ކޮވިޑާ ގުޅިގެން އިޤުތިޞާދީ ގޮތުން ވަރަށްބޮޑު
6

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އަޑިގަނޑެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖެ ވެސް އަދި މުޅި ދުނިޔެ ވެސް މި އޮތީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ
ތަސައްވުރުކުރެވޭ މިހެން އިންނައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމުގެ މާލީ ހާލަތު. ސަރުކާރުގެ މާލީ ހާލަތު މިހާރު
އޮންނާނެ ގޮތް. އެހެންވީމާ، މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ވެސް ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ޚަރަދުކޮށްގެން ރަށްރަށުގެ
ކައުންސިލުތަކުގެ މަސައްކަތްތައް އެންމެ އެދެވޭ ގޮތަށް ގެންދެވޭނެ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރެވޭ. އޭގެ
ބަދަލުގައި މިހާރު މިއީ ރަނގަޅު ދަނޑިވަޅެއް ކަންނޭނގެ ޕަބްލިކް ޕްރައިވެޓް ޕާރޓްނަރޝިޕްގެ ދަށުން
ކައުންސިލުތަކަށް އޮންނަ އިޚުތިޔާރު ތެރެއިން ކަންކަން ކުރެވޭނެ ޖާގަ ވީހާ ވެސް ބޮޑަށް ހުޅުވާލަން. މިދޭތެރެއިން
ކޮވިޑާ ގުޅިގެން އެ ހާލަތުން އަރައިގަތުމަށް ޓަކައި މަޖިލީހުން ދިޔަ ބަޙުސްގައި ވެސް ވަރަށްގިނަ މެންބަރުން
ފާހަގަކުރެއްވި ކަމެއް އެއީ މިސާލަކަށް މަސްވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު. މިސާލަކަށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ.
މިދާއިރާތަކުން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނީ ގޮތުން ޖާގަ ދީފިން ގޭދޮށު ޕްލާންޓު ހެދުމުގެ ޖާގަ. ރަށްރަށުގައި
ދަޅުގައި މަސް ބަންދުކުރެވޭނެ ޖާގަ. ކަނޑު މަސް ގަނެގެން ވިއްކުމުގެ ވިޔަފާރި މިހާރު ހުޅުވާލެވިއްޖެ. މިކަހަލަ
ކަންކަން ރަށު ފެންވަރުގައި ކައުންސިލުތަކުން ހިނގައިގެނެވޭކަން ކަށަވަރު ކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތި
ބޭފުޅުންނަށް ކުރެވޭނީ ކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ އަސްލު އެ ކަންކަން އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ޝުކުރިއްޔާ
ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަ އިނގޭތޯ. އަނެއް ހެން ބަހާލައިގެން ޖަވާބު ދެއްވިޔަސް މައްސަލައެއް ނެތް އިނގޭތޯ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިހާބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ދެންމެ އެ ވިދާޅުވިހެން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވަޙީދު ވިދާޅުވިހެން
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބައިވަރު މަސައްކަތްތަކެއް މި އޮތީ ހަވާލުވެފަ. ވަގުތީ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑެއް
އަޅުގަނޑުމެންނަކީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާ މި އޮތީ 5/2020 ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގައި
އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި ބޭއްވުނީ ބޯޑުގެ އެއްމެ ބައްދަލުވުމެއް. އެ ބައްދަލުވުމުގައި
އަޅުގަނޑުމެން ނިންމީ ކައުންސިލުތަކުން މިހާރު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލު އެހެންނޫންތޯ. އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ނިންމާލެވުނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކާއި މި ކަންތައްތަކާ
ބެހޭގޮތުން އެއްވެސް ވަރަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އަދި ވާހަކަ ދެކެވިފައެއް ނެތް. ދެން އެ ވާންޖެހޭނީ ކޮންމެ ގޮތެއް
7

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ވިޔަސް ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑުމެންނާ މަތިކޮށްފައި ހުރި ކަންތައްތައް. ދެން އެހެންވިޔަސް މި އެންމެ ބޮޑަށް ހަމަ މި
އަންނަކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ލަފާކުރެވެނީ މި ބިމުގެ މައްސަލަތަކާއި، އެގްރިމަންޓުތަކާއި، ބޯޑު މެންބަރަކަށްވީތީ ބޯޑުގެ
ޖަލްސާއެއް ނުބޭއްވިގެން އުޅެނިކޮށް އެތައް ރަށަކުން އަޅުގަނޑާ ގުޅައިފި. ގުޅާފައި އެ ވާހަކަތައް މި ދައްކަނީ. ދެން
އަޅުގަނޑު ބުނާނީ ދެން އެލް.ޖީ.އޭއަށް ފޮނުވާށޭ. ފޮނުވަން ބުނާއިރު މި މި އޮތީ ޤައުމު އަދިވެސް ވައްތަރެއްގެ
ލޮކްޑައުނެއްގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޒިންމާތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޯޑު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލު ނުވަތަ
ހިންގާ ގަވާއިދު ފާސްވެގެން އެއާއި އެއްކޮށް ބައްދަލުކޮށްލެވުނީމަހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް
އަދި ތި ބޭފުޅުންނަށް ވެސް މި ރަނގަޅަށް މި ވާހަކަތައް ދައްކާލެވޭނީ. ދެން މި ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ ކަންތަކުގައި
ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް އުޅުނު މީހެއް އެކި ފަރާތް ފަރާތުން. ފުރަތަމައިނުން ޤާނޫނުއަސާސީ ފާސްކުރިއިރު މިތާ އިން
މީހެއް. މި ގާނޫނު ފާސްވެގެން ހަވާލުކުރަން ހިންގިއިރު އަޅުގަނޑު ހުރީ ހޯމް މިނިސްޓަރަކަށް. އެހެންވީމާ، އޭރު
ވެސް އޮތްގޮތުން މިނިސްޓަރެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން ވެސް ބޯޑުގައި އިންނަންޖެހުނު. ދެން އަދި އޭގެ ފަހުން އޭގެ
އަނެއް ފަރާތުގައި އިންނަން ޖެހުނު މާލެ ކައުންސިލު މެންބަރަކަށްވެގެން އިންނަން ޖެހުނީމަ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް
ބޮޑެތި ދަތިތައް ޙަޤީޤަތުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ އިޞްލާޙުކުރަން އުޅުނުއިރު އަޅުގަނޑުމެން އެ ވިސްނި ވިސްނުމާ
އެއްގޮތަކަށް މިކަންތައްތަކެއް ނުދޭ. ހަމަ ގައިމު މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލު އެއް ދައުރު ނިންމާފައި ތިން އަހަރުގެ
ދެވަނަ ދައުރު ނިމިގެން ދިޔައިރު އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމިއްލަ ބޭންކް އެކައުންޓެއް ވެސް ނުހުޅުވުނު. އެއްވެސް ބަޔަކަށް
ނުކޮށްދެވުނު އެކަންތަކެއް އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ނަމަކަށް ލާމަރުކަޒުކޮށް ގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ މިހާތަނަށް ހަމަ ގައިމު
މާލެ މިއުޅުނީ. ދެން ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވިދާޅުވިހެން މިހާރު ވެސް މާލޭގެ އިޙުތިޞާސް އެއްވެސް ނޭނގެ.
މިނިސްޓަރ ދެއްވި ތަންކޮޅެއް އެ ލިބޭނެ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފަލާޙަށް ވެސް މި ކަންތައް ބޮޑަށް
އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ. އެހެންވީމާ، މި ވަރަށް ރަނގަޅަށް އެނގިގެން ދެން އަޅުގަނޑު އެ
ހުރި ދުވަސްވަރު ތެރޭގައި މި ހުރިހާ ކަމެއްހެން ގާތްގަނޑަކަށް ނެގީ. އެހެންވީމާ، ދެން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރާކަށް
މުޅި ގާނޫނަށް ގެނައި އިޞްލާޙަކުން ނެގީ. އެ ހެންވީމާ، ރައްޔިތުން ޙަޤީޤަތުގައި މާލޭގައި ވެސް އަދި ރާއްޖޭގެ ގިނަ
ސަރަޙައްދުތަކުގައި ވެސް ވައްޑެއަކީ ވެސް އަދި މަޢާފްކުރައްވާ އިނގޭތޯ. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަކީ ވެސް
ކައުންސިލުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި ބޭފުޅުން މިތާ އެބަ ތިއްބެވި. އެހެންވީމާ، މި ކަންތައްތައް ރައްޔިތުން އެ ބޭނުންވި
ގޮތަކަށް އަދި ނުދޭ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާނަން، މިއީ ވަގުތީ ބޯޑެއްތާ ދެއްތޯ. މި ދުވަސްވަރު
އަނެއްކާ މިއޮތީ ކައުންސިލުން ކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތައް އެލް.ޖީ.އޭއާ ހަވާލުވެފަ. އެހެންވީމާ ،
8

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ކުޑަވަގުތުކޮޅެއް ބޭނުންވާނެ. އައު ސީ.އީ.އޯ ވެސް އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން އެކަމަނާ އެ ކަންތައް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ
އެއްކޮށް ގެންދަވާނެ ކަމަށް. މިގޮތަށް އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަފްޝާން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ޗްފީ އެގްޒެގްޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ އަދި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ފެށިތާ މި
ހަފްތާއެއް މިވީ. ދެން މި ހަފްތާއެއްގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަސްލު ފުރަތަމަ ހުރިހާ ޑިވިޝަންތަކެއް
ފަންކްޝަން ކުރާ ގޮތާއި، މިހާތަނަށް ކުރެވިފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކާއި، ކައުންސިލުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ސަންސެޓް މި އިންޓަރިމް ޕީރިއެޑްގައި އެންގޭޖްވާންޖެހޭ ގޮތްތަކާއި މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ޑިސްކަސްކުރެވުނީ. ދެން އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވުނީ ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަންކޮޅެއް ބޮޑަށް މި
އާންމުންނަށް މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދިނުމާއި، އެޑްވޮކަސީއާއި އެކަހަލަ މި ޕްރޮގްރާމްސްތައް ހިންގާނެ ގޮތްތަކުގެ
ވާހަކަތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަންކޮޅެއް ބޮޑަށް ފްލެޝް އައުޓް ކޮށްލެވޭނެހެން. ދެން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރުގެ
ވެސް ވިސްނުމުގައި ހުރި ކަންތައްތައް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް މެންބަރު ވަޙީދު ފާހަގަކުރެއްވިހެން ހުރިހާ ނިންމުންތަކެއް
ގެޒެޓް ކުރުމާއި، ޢާއްމުކުރުމާއި ވީހާ ވެސް ގިނަ ފަރާތްތަކަކާއި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިންމުންތަކާއި، އަދި ޚާއްޞަ ކޮށް
އެލް.ޖީ.އޭގެ ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްތައް މީހުންނަށް އެނގުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް އިސްކަމެއް ދޭނެކަމެއް. އެއީ
އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ އެލް.ޖީ.އޭއަށް ގޮއްސަ ވެސް އެންމެ ފާހަގަވި އެއްކަމަކީ އެލް.ޖީ.އޭއަކީ ވަރަށް ގިނަ
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާ ތަނެއް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް މި ލޮކްޑައުން ތެރޭގައި ވެސް ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރި.
އެކަން ވެސް ކޮމިއުނިކޭޝަން ބައި ތަންކޮޅެއް ކުޑަކޮށް މި އޮންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެ އާންމުންނަށް އެންގޭޖްވާވަރު
ތަންކޮޅެއް އެބަ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑުކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެބައި އަޅުގަނޑަށް ތަންކޮޅެއް ބޮޑު ފޯކަސްއެއް ދީގެން
ކުރިއަށް ގެންދާނެކަމުގެ ޔަޤީންކަން އަޅުގަނޑު އަރުވަން. ދެން ޝިހާބް ދެންމެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން ޕަރސަނަލީ
އަޅުގަނޑަށް ވެސް އެ ކައުންސިލުތަކަށް ކުރިމަތިވާ އެ ދަތިތައް ހުރީ ވަރަށް ގާތުން ފެނިފަ. ޝިހާބް މޭޔަރަކަށް
ހުންނެވިއިރު އަޅުގަނޑު ހުރީ މާލެ ސިޓީ ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީގެ ޗެއަރއަކަށް. މާލެ ސިޓީގެ ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީއަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޔޫން.ޑީ.ޕީންނާއި، ޔޫ.އެން ވުމެން އިންނާއި ބައިވަރު ތަންތަނާއި، އަޅުގަނޑުމެން ގުޅައިގެން
9

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެން އޮތް ފަންޑްސްކޮޅާއި އެއްޗެހި ވެސް ނުލިބުނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކައުންޓެއް ނެތީމަ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ އެކައުންޓެއްނެތި މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ވެސް ފުރަތަމަ ބޭންކް އެކައުންޓެއް ނެތީމަ. މިކަހަލަ
ބައިވަރު ދަތިތަކެއްގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތިން އަހަތުގެ ޓާމްއެއް ނިމިގެން ދިޔައީ އިނގޭތޯ. ބައިވަރު ކަންތައްތައް
ކުރަން ރޭވި ފަންޑްސް ލިބޭނެ ގޮތްވެ ސްޕޯންސަރސް ލިބި މިއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރަން އެ ފުރުޞަތު ނުލިބިގެން
ދިއުމަކީ އެއީ އަޅުގަނޑަށް ޕަރސަނަލީ ކުރެވުނު ތަޖުރިބާއަކީ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް
ދޭނަން ޚާއްޞަކޮށް ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީތަކަށް ރަނގަޅަށް ފަންކްޝަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދޭތޯ. އަދި ސިޓީ ކައުންސިލުތައް
އަތޮޅު ކައުންސިލުތައް ރަށު ކައުންސިލުތައް ފަންކްޝަން ކުރަންވާ ގޮތަށް ފަންކްޝަން ކުރޭތޯ ބެލުމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދެވެން އޮތް އެހީއެއް ވެދެވޭ މިންވަރަކުން ވެދިނުމަށް. އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. ދެންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދުގެ ވާހަކަފުޅުގައި ވަރަށް
ގިނަ ސުވާލުތައް ކުރައްވައިފި. ދެންމެ މި އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރު މި މުޙައްމަދު ޝިހާބް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން
މި އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތްތައް ފެށުމަށް އަދިވެސް ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި އެތެރޭގައި
ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ. ދެން އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މި ބޯޑް މީޓިންގއަކަށްފަހުގައި ކަންކަން މި ގެންދެވެނީ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރަތަމަ މީޓިންގއިން ގަވާއިދު އަޅުގަނޑުމެން އިޞްލާޙުކޮށް ނިންމައި ދީފިން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ ،
ބޯޑުގެ ޒިންމާ އަދާކުރުމަށް ޓަކައި، މި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން މި ގަވާއިދުން ކުރަމުން އެބަ
ގެންދަމު. އެއާއެކުގައި މި ބޯޑަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ޒިންމާތަކެއް އޮތްއިރުގައި މި ފަންކްޝަން ނުކުރާނެ ގޮތްތަކެއް
ކުރިއާއި ތަފާތުކޮށް ރާވަންޖެހޭކަމަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ޤަބޫލުކުރަން. އޭގެ އިތުރަށް ބަލާއިރުގައި ރަށްރަށުގެ ގިނަ
ރަށްރަށުގައި އެ ފަރާތްތަކުގެ ވެބްސައިޓު ވެސް ހުރީއަކީ ރަނގަޅު ހާލަތެއްގަ އި ބޭނުންކުރެވޭ ހާލަތަކަށެއް ނޫން
ކަންކަން ހުރީއަކީ. ދެން ނިޒާމުތަކުގައި އަބަދު ވެސް މި ބުނަނީ ކަންކަން ރަނގަޅުކުރާ ވާހަކަ. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑުމެން ކަންކަން ރަނގަޅުކުރަން ތިބޭ މީހުންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަގުތުތައް ހަމަވެގެން ދާއިރު ވެސް
އެކަންކަން ހުންނަނީ ގިނަފަހަރަށް ނުކުރެވި. އެއީ ޙަޤީޤަތަކީ. އެހެންވީމާ، އެން.ސީ.އައި.ޓީ މެދުވެރިވެގެން ނަމަވެސް
ދައުލަތުގެ ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތައް މެދުވެރިވެގެން ނަމަވެސް އެއް ފޯމެޓަކަށް އޮންނާނެ ވެބްސައިޓްތަކެއް ހަދައިގެން
ވެސް އަދި ރަށްރަށުގެ މަޢުލޫމާތު ރަށްރަށުގެ މި ފަރާތްތަކަށް އެކްސެސް ވެވޭނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުމަކީ ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއް. އެލް.ޖީ.އޭގައި އެ ވެބްސައިޓުގައި ބަލާލީމަ ވެސް ހަމަ ވަރަށް އުނދަގޫކޮށް ފެންނާނީ މިހާރު ވެސް
10

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އިނގޭތޯ. މި ދެންނެވީ ވަރަށް ފުނިޖެހިފައި ހުރި މަޢުލޫމާތުތަކެއް، ވަރަށް ގިނަ މަޢު ލޫމާތުތަކެއް ހުރޭ.
އެހެންނަމަވެސް، އެ ވަރަށް އުނދަގޫކޮށް މަޢުލޫމާތު ހޯދަންޖެހޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ފެނިގެންދަނީ. އެހެންވީމާ،
އެއަށްވުރެން ފްރެންޑްލީ ވެބްސައިޓްތަކަކަށް ވެސް އެބަ ބަދަލުގެންނަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވީ ހުރިހާ ރަށެއްގެ
ހުރިހާ އެއްޗެއް އެލް.ޖީ.އޭގެ ވެބްސައިޓުގައި ހުރުމުގެ ބަދަލުގައި އެލް.ޖީ.އޭ އިން ހަމައެކަނި ލިންކެއް ދީފައި އެ
ރަށެއްގެ ވެބްސައިޓުން އެ މަޢުލޫމާތު ނެގޭނެ ގޮތެއް ހުރެއްޖިއްޔާމުން މި ރައްޔިތުންނަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެ އެ
މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް ވެސް. އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދެންމެ މި ފާހަގަކުރައްވައިފި އިއްޒަތްތެރި
މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު މި މާލޭގެ އޭރިއާގެ ކަންތައްތަކުގެ ވާހަކަ އިނގޭތޯ. މި ޙަޤީޤަތުގައި މާލެ ދެންމެ ޗެއަރ
ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން ކަންކަން ކަނޑައެޅިއިރުގައި މިސާލަކަށް ހުޅުމާލެ، އެޗް.ޑީ.ސީ ކޯޕަރޭޝަނަކީ މުޅިން
ވަކިތަނެއް އިނގޭތޯ. އެތަނުގެ ދަށުގައި ހުރި އެއްވެސް ކަމަކާ ގުޅޭގޮތުން މާލެ ސިޓީއަކަށް އަމުރުމައުރޫފް ހިނގާނެ
ގޮތެއް ނެތް. ދެން އެތަން މެދުވެރިވެގެން މުޅި ހުޅުމާލޭގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް މަސައްކަތް ހިނގާކަމަށް ވަންޏާ މާލޭގެ
ސިޓީ ކައުންސިލަށް ހުޅުމާލެއަށް މި ކަންތައްތައް ކުރުމުގައި ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްތަކާއި މެދުގައި އެބަހުރި އުނދަގޫތައް
އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ގާނޫނުން އެކަން ބަދަލުވާނެ ގޮތްތަކެއް ހޯދާ އަދި މި އެޗް.ޑީ.ސީއަކީ މީގެ ތެރެއިން ކޮން
ދައުރެއް އަދާކުރާނެ ކިހާހިސާބަކަށް ދާނެ އަދި މާލެ ސިޓީއާ ކޮން ދައުރެއް އޮންނާނެ ކަމެއްކަން ފާހަގަވެގެން އެ
ހަމަޖެހިގެން ދިއުމަކީ ވަރަށް މުހިންމުކަމެއް. އެހެން ނޫންކަމަށްވާނަމަ މި ކުންފުންޏެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން
އެޗް.ޑީ.ސީގެ ގާނޫނީ ދައުރު އަދާކުރުމަކަށް ހުރަސްއަޅަން މި ސިޓީ ކައުންސިލަށް އުނދަގޫވެދާނެ. ސިޓީ
ކައުންސިލުން އަންގާ އެންގުމުގެ މައްޗަށް އެޗް.ޑީ.ސީ ޢަމަލުކުރަންޖެހޭތޯ ނޫންތޯ އެ ސުވާލުގެ މައްޗަށް އަންނާނެ.
އެހެންވީމާ، މި ހުރި ކަންތައްތައް އެބަހުރި އެ ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ތަޖުރިބާ، މިދެންނެވީ އަޅުގަނޑު މި ބޯޑަށް އައުމުގެ ކުރިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޖުރިބާކުރެވުނު މި
ދާއިރާތަކުގެ މި ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައި ދޫކޮށްލާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ބައެއް ރަށްރަށަށް ނުވަތަ
ކައިރީގައި ހުރި ސަފާރީތައް އެއްޗެއްސަށް އަޅާފައި ފަޅުތެރޭގައި ނުބެހެއްޓޭނެކަމުގެ ވާހަކަ ބުނި މައްސަލަތަކެއް ވެސް
ކުރިމަތިވެގެން ދިޔަ. އެހެންވީމާ، ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް މި ހަމަޖެހޭ
އުސޫލުތަކެއްގެ ތެރެއިން ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް އެކަންކަން އިންތިޒާމުތަކެއް ހުންނައިރުގައި ވަރަށް ރަނގަޅު
އެވެއަރނަސް ޕްރޮގްރާމްތަކެއް އެބަ ހިންގަންޖެހޭ މި ކައުންސިލުތަކަށާއި، އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް. ދެން
ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރިވުން ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން ހެދުމުގަ އާއި ކަންތައްތަކުގައި މި ރައްޔިތުންގެ
ބައިވެރިވުމާއެކުގައި ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންގެ ބައިވެރުވުން ނަގާނީ ކޮންގޮތަކަށްކަން އެބަ ތަފާތު މި
11

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ކައުންސިލުތަކުގެ ތަފާތު ވިސްނުން މި ހުންނަނީ. މިދެންނެވީ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ ބައްދަލުކޮށްފައި މަޢުލޫމާތު ދީގެން
ރައްޔިތުންގެ ބަހަކީ ކޮބައިތޯ ނަގާނީތޯ؟ ނޫނިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް މި ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި އެ މީހުންގެ ޚިޔާލު
ހޯދުމުގެ ކަރުދާހެއް ފޮނުވައިގެން ނަގާނީތޯ؟ އެހެންވީމާ، މިންގަނޑުތަކެއް އެބަ ކަނޑައަޅަންޖެހޭ. މިހާރު އެލް.ޖީ.އޭ
އިންތޯ އެކަން ކަނޑައަޅާނީ. ނޫނިއްޔާމުން މި އެލް.ޖީ.އޭގެ ގައިޑްލައިންގެ ދަށުން އެކަން ކުރުމުގައި ބޭނުންކުރާނީ
ކޮން އުސޫލެއްކަން ބުނެދޭން އެބަޖެހޭ. ވާހަކައަކީ ކޮންމެވެސް އެއް ފޯމެޓެއް އެބަ ގެންގުޅެން ޖެހެއޭ ކަންކަން
ރައްޔިތުން ކުރާނެ ގޮތްތަކެއް. އެއް ކައުންސިލަށް ދާއިރު މި ބުނަނީ އެއްކަލަ ތިމަންނަމެންގެ ކައުންސިލުގައި
ރައްޔިތުންގެ އޮޕީނިއަން ހޯދާނީ މިގޮތަށޭ. އެއީ ރައްޔިތުން ކައިރިއަށް ތިމަންނަމެން ވިޒިޓްކޮށްގެންނޭ. އެއްބަޔަކު
ނަގާފާނެ. އަނެއްބަޔަކު އެ އަނެއް ކައުންސިލުން ބުނެފާނެ، ތިމަންނަމެން ހަމައެކަނި ރައްޔިތުން މި މަޢުލޫމާތު މި
އިޢުލާނުކުރީމަ މަޢު ލޫމާތު ފޮނުވާ ބަޔަކަށް އެއީއޭ އެކަން ކުރާނެ ގޮތަކީ. އެހެންނޫނީ ފައިނަލްކޮށްފައި ރައްޔިތުން
އެއްކޮށްލާފައި ވާހަކަދައްކާފައި ރައްޔިތުން ގެ ތެރޭގައި މައްސަލައެއް ނެތްކަމަށް ވަންޏާ އެކަން ގެންދާނީއޭ. އެހެންވީމާ،
މީގެން ވެސް ކޮން ގޮތެއްތޯ ކަނޑައަޅާނީ. ކޮންމެވެސް އެއްގޮތެއް ކަނޑައެޅީމަ އެކަން ކުރިކަން ޔަޤީންކުރުމަށް
ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ކޮމިޓީން ވެސް އަދި އެލް.ޖީ.އޭ އިން ވެސް ބަލަން ފަސޭހަވާނެ. އެހެންވީމާ، އެބަހުރި
މިކަހަލަ ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތައް މިދެންނެވި މި މާހައުލުގައި ހުރިހާ ވާހަކައެއް ދެއްކުމަށްވުރެން އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ ހަމަ ގުޅިގެން މި ހަމަ އޭ ޓު ޒެޑަށް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރަން.
އެހެންވީމާ، ލާމަރުކަޒީ ކަންކަން އިޞްލާޙުވެގެން ދާއިރުގައި ދެން އަޅުގަނޑަށް ދެން އުނދަގޫ ވާހަކައެއް ދަންނަވަން.
ދެން އެހެންނަމަވެސް، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަރިހުން ވަރަށް މަޢާފަށް އެދި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑަށް މިއަދު
ވެސް ނޫހުން އެބައޮތް ފެންނަށް މި ލާމަރުކަޒީ ކައުންސިލުތައް އުވާލާ މިވެނި ކަންތައްތަކެއް ކަންތައްތައް ކުރާ ވާހަކަ
އިނގޭތޯ. ދެން ޤާނޫނުއަސާސީން ލާޒިމުކޮށްގެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ކުރަމުން ދާއިރުގައި ދެން އަޅުގަނޑު
ހިތަށްއަރާ އަޅުގަނޑު ވެސް މިތާ އުޅުނު މީހެއްވީމަ އެކަހަލަ އެއްޗެއް މީގެ ތެރެއަށް ވަދެވޭނެބާވައޭ މި މާހައުލުގެ
ތެރެއަށް. ވަދެ އެއާމެދުގައި މަޝްވަރާކުރެވޭނެ ބާވައޭ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ގާނޫނީ ބޭފުޅަކު ވެސް
މިތާ އެބަ އިންނެވި. އެހެންވީމާ، އެއްޗެއް ވިދާޅުވަން. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ދެންނެވީ ރައްޔިތުންނަށް
ވަރަށް ބޮޑު މިސާލަކަށް އަދި ކައުންސިލުގެ މެންބަރުކަމަށް ތިބޭ މީހުންނަށް ވެސް އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް ވަރަށް
ބޮޑު ތަކުލީފަކަށްވާނެ މިސާލަކަށް އެ ވާހަކަތައް އަޑުއަހަންވީމަ ނޫސްތަކުގައި ހުރިހާކަމެއް ޖެހުނީމަ ދެން ރާއްޖެ
އަނެއްކާ ވެސް ކޮން ބަދަލަކާ ދިމާލަކަށްތޯ ދަތުރުކުރަން މިއުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވާނެކަމެއްތޯ؟ މިސާލަކަށް
އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ބައެއް ކަހަލަ ކަންކަމަކީ މިސާލަކަށް މި މަޖިލީހުގެ ތެރޭގައި ކުރީގެ ގަވާއިދުތަކުގައި
12

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ހުރޭ، ޝަރީއަތުގައި ހިނގާ މައްސަލައަކާ ގުޅޭ އެއްވެސް ކަމެއް މި ނުލެވޭނެ ވާހަކަ. ދެން ޤާނޫނުއަސާސީގައި
ކަމެއް ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަ ކަމެއްގައި ކަންތައްތައް ނިގުޅައިގަނެވޭކަމެއް ލެވޭނެތޯ ނޫންތޯ. ދެން މިކަހަލަ ބައިވަރު
ކަންތައްތަކެއް އެބަހުރި. އެހެންވީމާ، އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާލަން އެބަޖެހޭ މި އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ
ޑިސިޕްލިންގ ހިފެހެއްޓުން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މިހާރު އެލް.ޖީ.އޭއިން އަޅުގަނޑުމެން ނިކުމެފައި، އެލް.ޖީ.އޭގައި
މި ދަށުން ލޯކަލް ކައުންސިލަކީ އޮންނަން ކަމުނުދާ ކަމެއްކަމަށް އަޅުގަނޑު މެންބަރަކަށް ހުރެ ދެއްކީމަކާއެއް އެއީ
ފަސޭހަކަމަކަށް ނުވާނެ ދެއްތޯ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މިއުޅެނީ މިހެން ހުރި ކަންކަން އެބަހުއްޓޭ މި
ކޮމިޓީގެ އިސްނެގުމާއެކުގައި ރަނގަޅުކުރެވިދާނެ ބައިވަރު ކަންތައްތައް. އެހެންވީމާ، ހަމަ އެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން
ފުރުޞަތެއް ހޯދާލީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ތި ފާހަގަކުރައްވަނީ އަދި އެޖެންޑާކުރައްވާފައި އޮތް މަޢުޟޫޢެއް ވެސް ނޫން
އިނގޭތޯ. ދެން ވަކިވަކި މެންބަރުން އެ ބޭފުޅުންގެ ޚިޔާލާއި އެ ބޭފުޅުންގެ ރަޢުޔުތައް ހުށަހަޅުއްވާނެ އެކަމަކު. ދެން
އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީންކަން 100% އޮވޭ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މެޖޯރިޓީއެއް އެގޮތަކަށް ޤަބޫލެއް ނުކުރާނެ އިނގޭތޯ.
ދެން އެކަމަކު ޕާޓީގެ ލީޑަރެއް ހުށަހަޅުއްވާފައި އޮތީ. ދެން އެދެން އެ ބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތްކަމަށް
ވެސް ވެދާނެ. އެއްޗެއް ވިދާޅުވެދެއްވާ އަފްޝާން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ޗްފީ އެގްޒެގްޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދެންމެ ސަމީރު އެ ވިދާޅުވި ވާހަކައިގެ ފޯމެޓެއްގެ ވާހަކަ ވިދާޅުވީމަ، ދެން
އަޅުގަނޑަށް ވިސްނޭގޮތުގައި އެ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކްރިއޭޓިވްކޮށް ދޫކޮށްލުން ވަ ރަށް ރަނގަޅުވާނެ ކަންނޭނގެ. މި
ދެންނެވި މިސާލަކަށް މާލެ ކަހަލަ ތަނެއްގައި ވެއްޖިއްޔާމުން ވަރަށް ގިނަ މީހުން އެބަ އިންޓަނެޓް ބޭނުންކުރޭ.
ސޯޝަލް މީޑިޔާ އެކި ޕްލެޓް ފޯމްތައް އެބަ ބޭނުންކުރޭ. މިވަގުތު އަޅުގަނޑުމެން ފިޒިކަލް ޑިސްޓެންސިންގ އާއި މި
ހުރިހާކަމެއްގައި އުޅޭއިރު ޓާން ހޯމް މީޓިންގއެއް މިސާލަކަށް ބޭއްވުމަކީ އުނދަގޫ ކަމެއް ވީނަމަވެސް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮންލައިން އެކިގޮތްގޮތުން ވެސް ހަމަ ކޮންސަލްޓޭޝަނެއް ބޭއްވިދާނެ. އެހެންވީމާ، އެކިކަހަލަ
އޮޕްޝަންސްތައް ދީފައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އެ ޕުޝްކުރެވިދާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ލޮބީ ކުރެވިދާނެ އެލް.ޖީ.އޭގެ ފަރާތުން އެ ކޮންމެވެސް އެއްގޮތަކަށް ރައްޔިތުންގެ ޚިޔާލު ހޯދައިގެން ކަންކަން
13

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ނިންމާށޭ. ދެން އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުން ހުރިކަމެއް. އަދި އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އީ ކައުންސިލްސް އެ ޕްރޮޖެކްޓް މިހާރު ހިނގަން ފަށާފައި ވަނީ މާލެ ސިޓީ ކައުންސިލު މި
ޕައިލެޓްކޮށް މި ބޭނުންކުރަނީ. އެކަމަކު އެ ޕްރޮޖެކްޓް ހިނގަން ފެށުމުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނާނެ އެލް.ޖީ.އޭ
ވެބްސައިޓުން ވެސް އަދި އެހެން ކައުންސިލުތަކުގެ އިންފޮމޭޝަން ޑޭޓާ ބޭސްތަކުން ވެސް ހަމަ ކޮންމެ
ކައުންސިލެއްގެ ހުރިހާ މަޢު ލޫމާތެއް. އެހެންވީމަ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެއީ ވަރަށް ފަސޭހަވެގެން ދާނެ ކަމެއް
ކަންނޭގެ މި ހުރިހާ މުއައްސަސާއަކަށް ވެސް. އެއް ލޮކޭޝަނަކުން ހުރިހާ ކައުންސިލެއްގެ މަޢުލޫމާތުތައް ލިބި އެ
ކޮމިއުނިކޭޝަންތައް ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! އަޅުގަނޑަށް ދެތިން ކަމެއް އިނގޭތޯ. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ހަމަ އަލަށް
މި އެކުލަވާލެވުނު ބޯޑުގައި ހިމެނުނު ހުރިހާ މެންބަރުންނަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ފުރަތަމަ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑަށް
ދެންމެ ބޯޑު މެންބަރު ޝިހާބު ވާހަކަފުޅު ދައްކަވަމުން ވިދާޅުވެއްޖެ މިހާތަނަށް ބޯޑުގެ އެންމެ ބައްދަލުވުމެކޭ ބޭއްވުނީ.
ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ އެއްޗަކީ ކުރު މުއްދަތެއްގައި ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން ތި ބޭފުޅުންނާ
ހަވާލުވެފައި މި އޮތީ. އެހެންވެ ވަކި ކަހަލަ ދަތިތަކެއް ހުރެގެންތޯ އެގޮތަށް އެންމެ ބައްދަލުވުމެއް މިހާތަނަށް ބޭއްވުނީ
ނޫނީ އެއީ ތި ބޭފުޅުންގެ ހަމަ އެ ޝެޑިއުލް ކުރެވިގެން މިހާރު އޮތް ތާވަލުގެ ތެރެއިން ބާއްވަން އޮތީ އެއް
ބައްދަލުވުމަށްވީމަ އެއް ބައްދަލުވުން ބޭއްވުނީތޯ، މި ދެންނެވީ މަސައްކަތްތައް ރާވާލެވިފައި އޮތް ގޮތުން. ދެވަނަ
ކަމަކަށް އަފްޝަން ފާހަގަކުރައްވައިފި ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ ފަންކްޝަން ކުރަން މަސައްކަތްތަކެއް، ފަންކްޝަން
ކުރުވުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރައްވާނެ ވާހަކަ. ދެން ވަރަށް އުފާވެއްޖެ އެ ވާހަކަ އިވިފައި ވެސް
އަދި އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން ތި ބޭފުޅުން އެ މަސައްކަތް ކުރައްވާނެކަން ވެސް. ދެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެ މަސައްކަތް
ތެރޭގައި މި މިހާރު މަސައްކަތްތަކެއް ފެއްޓެވުން މުހިންމޭ އަންނަ ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ ކުރަން ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުމަށް
ޓަކައި. އޭގެ ތެރޭގައި ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ މަސައްކަތްކުރުމުގެ އިންތިޒާމުތައް ރޭވުމުގެ އިތުރުން އެ މަސައްކަތްކުރާނެ
އޮނިގަނޑެއް، ޓެމްޕްލޭޓެއް ހެދިފައި އޮތުން ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވެދާނެއޭ. އޭގެ މާނައަކީ ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ އާއި
14

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ކައުންސިލާ ދެމެދު އެ އޮންނަ ޓްރެޖެކްޓަރީ ނުވަތަ ރިލޭޝަންޝިޕާއި އަދި އެ މި ދެ ބޮޑީ އެކުކުއެކުގައި މަސައްކަތް
ކުރަން ޢަމަލުކުރާނީ ކޮން ކަހަލަ އުސޫލުތަކެއްގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށްކަން. މިއީ މުހިންމު ޑޮކިއުމެންޓަކަށް ވެދާނެއޭ
އިލެކްޝަން ނިމެންދެން ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ ފަންކްޝަން ކުރަން ފަށާއިރު ރެޑީވެފައި އޮންނަން. އެހެންވީމާ، އެކަން
އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލީ. ދެން 3 ވަނަ ކަމަކަށް މެންބަރ ސަމީރު ފާހަގަކުރެއްވި މި ގަވާއިދުތައް އެއްގޮތްކުރުމުގެ
ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު ހިތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ މި އެންމެ ފަހުން ފާސްކުރެވުނު ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި ގަވާއިދުތައް
އެކުލަވާލުމުގައި މި ބުނެފައި މި އޮންނަ އަސާސަކީ ކައުންސިލުތަކުން ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ހުރި ގަވާއިދުތައް
ވެސް އަދި ދެން ކައުންސިލުތަކުން އަމިއްލައަށް އެކި ކަންތައްތަކުގައި ހަދަން ބޭނުންވާ ގަވާއިދުތައް ވެސް މި
ހަދަންޖެހެނީ އެލް.ޖީ.އޭގެ މަޝްވަރާއާ އެއްކޮށްނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމަކީ އަދި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަކީ
ވެސް ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް ކައުންސިލުތަކުން އިންޑިޕެންޑެންޓްކޮށް ޑިސިޝަންސްތައް ނެގުން. އަދި އެ އޮތޯރިޓީ
ކައުންސިލުތަކަށް ލިބިފައި އޮތުން. އެކަމަކު އެޓް ދަ ސޭމް ޓައިމް، އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ޤަބޫލުކުރަން އެ އެއް
މައިގަނޑު އަސާސްތަކެއް ނުވަތަ އުސޫލުތަކެއް އޮތުން އެއީ ފަންކްޝަން ކުރަން ޕްރެކްޓިކަލީ ރަނގަޅު ގޮތެއް
ކަމަކަށް، ގޮތެއް ކަމަށް ވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބުނަނީ އެލް.ޖީ.އޭގެ މަޝްވަރާއާ އެއްކޮށް
ގަވާއިދުތައް ހަދާށޭ. އަޅުގަނޑު ހިތުން އޭގެ މާނައަކީ މިސާލަކަށް އެ ލިސްޓުގަ އި ހުރި ގަވާއިދުތައް ވެއްޖެއްޔާމު
އެލް.ޖީ.އޭއިން އޮންނާނެއޭ ޓެމްޕްލޭޓެއް ދީފައި ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކަށް ވެސް މިއީއޭ. އެކަމަކު މެންޑޭޓަރީއެއް ނޫނޭ
ކައުންސިލުތަކަށް އެ ޓެމްޕްލޭޓާ އޮތްގޮތަށް އެޑަޕްޓްކުރަން. އެ ކައުންސިލަކުންނޭ ނިންމާނީ އެ ރަށެއްގެ ފުރާޅާއިމެދު
ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތެއް އެންޑު އޮފް ދަ ޑޭ. ޓެމްޕްލޭޓެކޭ މަޝްވަރާއެކޭ އެލް.ޖީ.އޭއިން މި އަރުވަނީ. އެއީ އެ އަސާސްގެ
މައްޗަށް ބިނާކޮށްގެން ޕޮލިސީސްތައް ރާވަމުން ދިޔައިމަ ކަންނޭނގެ މި ލާމަރުކަޒު ކުރުން ޙަޤީޤީ މާނައިގައި އަށަގަނެ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކައުންސިލުތައް ފަންކްޝަން ކުރަން ވީހާ ވެސް ބޮޑަކަށް އިންޑިޕެންޑެންޓްކޮށް ޖާގަ ދެމުން
ދެވޭނީ. ދެން ފައިވް، ގަވާއިދުތަކުގެ އިޝޫގައި އަދި އަޅުގަނޑު އެއްކަމެއް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު
އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ ތި ބޭފުޅުން އަދި މަސައްކަތް ތި ފެއްޓެވީކަން. އެހެންވީމާ، މާބޮޑަށް ފަހަރުގައި މީގެ ތެރެއަށް
ވަދެވިފައި ވެސް ނޯންނާނެ. ނަމަވެސް މިހާރު ހެދިފައި މި ހުރި، ކައުންސިލުތަކުން ހެދިފައި މި ހުރި ގަވާއިދުތަކުގެ
އިތުރުން ސަރުކާރުން އެބަހުރި އެކި މިނިސްޓްރީތަކުން އެކި ގާނޫނުތަކާއި ނުވަތަ އެ މިނިސްޓްރީތަކަށް ލިބޭ ބާރުގެ
ދަށުން ގަވާއިދުތަކެއް ހަދާފަ. އެ ގަވާއިދުތަކަކީ ކައުންސިލުތަކުން ވެސް އެ މައްޗަށް އަމަލުކުރަން ލާޒިމުކުރާ
ގަވާއިދުތަކަކަށްވާއިރު، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުން ކައުންސިލުތަކަށް ލިބިފައި ހުރި ޕަވަރސް، ބާރުތައް ބޭނުންކުރުމުގައި
ދަތިތަކެއް ނުވަތަ ހުރަސްތަކެއް ކުރިމަތިކުރުވާ ނުވަތަ ވާ ގަވާއިދުތަކެއް އެބަހުރޭ. އެހެންވީމާ، މި ދެ ފުށުއެރުން
15

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އެއްގޮތްކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މަސައްކަތްތަކެއް އެއްކޮށް ކޮށްލަން. އެހެންވީމާ، އެކަމުގައި އެއްވެސް
ވަރަކަށް މަސައްކަތެއް އެލް.ޖީ.އޭގެ ސައިޑުން މިހާތަނަށް ކުރެވިފައި އެބަހުރިތޯ؟ މި ދެންނެވީ އަލަށް މިއީ
އަޅުގަނޑުމެން އަލަށް މި އިޞްލާޙުކުރި، އެންމެ ފަހުން މި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ އިޞްލާޙުތަކުގެ ކުރީގައި ވެސް ހަމަ
މިއީ ދިމާވަމުން އައި އިޝޫއެއްވީމަ ކުރީގެ ބޯޑުން ނަމަވެސް އެއްވެސް ވަރަކަށް މިކަހަލަ މަސައްކަތެއް ކުރެވިފައި
ހުރިތޯ އަޅުގަނޑު ސާފުކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން ފައިނަލް ކަމަކަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން އަފްޝަން
ވިދާޅުވި މި ލޭންޑު ޔޫސް ޕްލޭން ހަދަން ދީފައި އޮތް މުއްދަތު ކަހަލަ މުއްދަތުތަކެއް ތަންކޮޅެއް ކުރު ކަމަށް
ފާހަގަކުރެވެއޭ. އޭރު ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރަމުން އައިއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބުނު އެއް މަޢުލޫމާތަކީ ލޭންޑް ޔޫސް
ޕްލޭން ކަހަލަ މި ރަށުގެ ތަރައްޤީގެ ޕްލޭން ގިނަ ރަށްރަށުގައި ފަހަރުގައި ނުހުރެދާނެ. އެކަމަކު ލޭންޑު ޔޫސް ޕްލޭން
ކަހަލަ ޕްލޭންތަކަކީ ގިނަ ރަށްރަށުގައި މިހާރު ވެސް ހެދިފައި ހުރި އެއްޗެހި ކަމަށްވާތީ އެ މުއްދަތު އެއީ ޕްރެކްޓިކަލީ
މިހާރު ނަހަދާ ހުރި ރަށްރަށަށް ކުރެވިދާނެ ނުވަތަ ހެދިދާނެ މުއްދަތެއް ކަމަށް ބަލައިގެން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިތުރަށް މިހާރު މި ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރާއިރު އެއީ މަޝްވަރާކުރެވިދާނެ ޕޮއިންޓެއް ކަމަށް ވެސް އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރެވޭ. އަދި ލޭންޑު ޔޫސް ޕްލޭނުގެ އިތުރުން ފާހަގަކުރެވިހެން އެހެން މުއްދަތުތަކާއިމެދު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން
ހަމަ އިތުރަށް ދެވަނަ ނަޒަރަކުން ބަލާލުން އެއީ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމަށް ވެދާނެ. އެއީ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ހުރި
ކަންތައްތަކަކީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ހަމަ ކޮންމެ ބޭފުޅަކު ވެސް ޖަވާބުދެއްވާ އިނގޭތޯ. އާދެ! އަފްޝަން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ޗްފީ އެގްޒެގްޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އަޅުގަނޑުމެން އަދި މިއީ ހަވާ ލުވިތާ މިވީ ދެ
ހަފުތާއެއް. ދެން އެހެންވީމާ، މި ބޭއްވުނީ އެއް ބައްދަލުވުން. ދެން މާދަމާ އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެންގެ އަނެއް
ބައްދަލުވުން އެބައޮތް. މިއަދަށް ޝެޑިއުލްކޮށްފައި މި މީޓިންގ އޮތީމައި އަޅުގަނޑުމެން މާދަމާއަށް މި ލަސްކޮށްލީ.
ދެން، ފަރަތަމައިނުން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ އިސްކަމެއްދީގެން މި ކުރީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ވަކި
ޑެޑްލައިނެއް ދީފައި އިން ކަމެއް. 15 ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ އަޅުގަނޑުމެން އެ ގަވާއިދު މި
ދެންނެވީ އުސޫލު ތައްޔާރުކޮށް ހާމަކުރަންޖެހޭ އަދި ކައުންސިލުތަކާ ހިއްސާކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް
ޑެޑްލައިނެއްގެ ތެރޭގައި ކުރެވޭތޯ އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން އިސްކަމެއްދީގެން މި. ދެން މިހާރު އެކަމުގައި ވަނީ
16

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އަޅުގަނޑުމެން އެ ޑެޑްލައިނުގެ ތެރޭގައި ކޮށްފަ. ދެން އޭގެ ފަހުން އަޅުގަނޑުމެން އިސްކަމެއްދޭން މި އޮތީ މިހާރު
މިއީ ކައުންސިލުތައް ފަންކްޝަން ކުރަމުންދާ ގޮތްތަކާއި އެ ބޭފުޅުންގެ ހުރި ދަތިތަކާއި އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
މިހާރު ޕައިލްއަޕްވެފައި ހުރި އެކި އިޝޫސްތައް. އޭގެ ތެރެއިން އެންމެ މުހިންމު ކަންތައްތައް ބޯޑަށް ގެންގޮސްގެން
އެންމެ މި ދެންނެވީ އާޖެންޓުކޮށް ނިންމަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ބޯޑަށް ގެންގޮސްގެން ނިންމުންތައް ނިންމުން. ދެން
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން ފާހަގަކުރެއްވިހެން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން މިވީ
ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ސަންސެޓް މި ގާނޫނަށް ޢަމަލުކުރެވެމުންދާއިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ އެ
ފާހަގަކުރެއްވިހެން ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީއަށް މިތަކަށް މިސާލަކަށް ޓްރޭނިންގ ދިނުމަށް ތައްޔާރުވުމާއި ދެން، އިންކަމިންގ
ކައުންސިލުތަކަށް ތަންކޮޅެއް ބޮޑަށް އެ ގާނޫނުތަކާއި ގަވާއިދުތަކާއި އެއްޗެއްސަށް ފަރިތަކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން
އޮރިއެންޓޭޝަންތަކެއް ހިންގުމަށާއި މިކަހަލަ ކަންތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން މި އިއްޔެ ވެސް ވާނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޕްލޭނިންގ ޑިވިޝަނާއި މަޝްވަރާކޮށްފަ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ބާރަށް ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ
ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންކަމުން އޮރިއެންޓޭޝަންގެ ބަޔާއިމެދު އަޅުގަނޑުމެން ފުދޭވަރަކަށް
ކޮންފިޑެންޓް. ދެން އަންނަ ކައުންސިލުތަކަށާއި ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީ، ޑަބްލިއު.ޑީ.ސީތަކަށް ފުދޭވަރަކަށް ރަނގަޅު
ބްރީފިންގއަކާއި އެކީކަން އެ ބޭފުޅުންގެ މަސައްކަތްތައް ފައްޓަވާނީ. އާދެ! އެއީ ޝުކުރިއްޔާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ނައިބު ރައީސް މުޙައްމަދު މާހިރު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަދި ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާސްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު ދަންނަވަން.
ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި އަލަށް އެކުލަވާލެވުނު ބޯޑުގައި ތިބިއިރުގައި މި ބޯޑު މި އެކުލަވާލެވިފައި މިއޮތީ ހުރިހާ
ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރެއްވިހެން މި ފަހުން މި ހެދުނު އެއީ 5/2020 ގެ ގާނޫނުގެ ދަށުން. އެހެންވީމާ، ވަގުތީ ބޯޑެއްގެ
ގޮތުގައި މި އޮންނަނީ. ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ދިމާވި ކަމަކީ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން އެ
ވިދާޅުވިހެން އެންމެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވަން ދިމާވިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބައްދަލުވުން ބާއްވާނެ
ގޮތެއް ވެސް އޮތީ ހަމަނުޖެހި. އެއީ ގާނޫނީ މައްސަލައެއް އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ނެގުން. އެއީ އެލް.ޖީ.އޭގެ
ރައީސް، ހުރޭތޯ؟ ރައީސް، ނުވަތަ ނައިބު ރައީސް ނަގަނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެ ވާހަކަތަކެއް ނެތް. އެއީ ގާނޫނުތަކަށް
ގެނެވުނު އިޞްލާޙުގެ ތެރެއިން އެއީ 63 ވަނަ މާއްދާ އުވާލެވިފައި އޮތީމައި އެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދިމާވެފަ. އެހެންވީމާ، އަދި އެއްވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ޖަލްސާތައް ބާއްވާނީ ކިހިނެއް ކަމެއް އެގޮތަކަށް ވެސް
ކަނޑައެއް ނޭޅޭ. ދެން އެހެންވިޔަސް މިވާ ގޮތަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިއީ ވަޓްސް އެޕް ގްރޫޕެއް އޮވޭ. ހުރިހާ
17

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
މެންބަރުން ތިއްބަވާ. ދެން އެހެންވެގެން މެންބަރުންނާ، ހުރިހާ މެންބަރުންނާއެކީގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެންދޭ
ކަންތައްތަކުގައި. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ސީ.އީ.އޯ އެ ވިދާޅުވިހެން އެންމެ ފުރަތަމަ ކަމަކަށް ގަވާއިދު އެކުލަވާލުމުގެ
ކަންތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުރީ. ދެން އެ ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާފައި އެ ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ވެސް މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން
ނިންމާފައި އެ ދުވަހުގެ ބައްދަލުވުމުގައި ވެސް އޮންނާނީ މިހާރުގެ މި އޮތް ގާނޫނުގައި ސީ.އީ.އޯއަށް ވެސް ވަރަށް
ބޮޑު ބާރުތަކެއް ދެއްވާފައި އެބައޮވޭ. އެހެންވީމާ، އެގޮތުގެ މަތިން ސީ.އީ.އޯއަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ކަންތައްތަކުގައި
ބޯޑު ބާއްވާ ގޮތަށް. އެކަހަލަ ނިންމުމެއް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާފައި އޮންނާނީ. ދެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ
އަޅުގަނޑުމެންގެ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ގެންދާނަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު އެ
ފާހަގަކުރެއްވިހެން ތި ހުރި މައްސަލަތައް އަޅުގަނޑުމެން ވެސް މިދަނީ ނޯޓު ކުރަމުން. އެއީ ކައުންސިލުތަކުން އެ
ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް މިއީ އަދި މިހާރު މި އޮތް ގޮތުން ވެއްޖެއްޔާ މި ވަގުތީ އެ ބޯޑަކަށް ވިޔަސް، ނުވަތަ މިހާރު
މި އޮތީ ވަގުތީ ކައުންސިލުތަކަކަށް ވިޔަސް، މިކަން ދެމިގެންދާނެ ހިސާބެއް އަދިއެއް އެނގެނީއަކީއެއް ނޫން. މިހާރު
އަޅުގަނޑު އަހާފައި އޮތް ގޮތުގައި ވެއްޖެއްޔާމު އިލެކްޝަން ކޮމިޝަނުން ޕާޓީތަކުގެ ވެރިންނާ ބައްދަލުކޮށް އިންތިޚާބު
ބޭއްވުމާ ބެހޭގޮތުން މަޝްވަރާކުރައްވަން އެބަ އުޅުއްވާ ކަންނޭނގެ. ދެން ގާނޫނަށް އައިއްސަ ހުރި ބަދަލުތަކުގެ
ތެރޭގައި ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންނަށް ވެގެންދާ ގޮތާއި ހުރިއިރުގައި މިހާރު ވެސް އެބަހުރި ވަރަށް ގިނަ ދަތިތައް
އެލް.ޖީ.އޭއިން ހަމަ ހައްލުކުރަންޖެހޭ ބައެއް މައްސަލަތައް އެބަހުރި. މި ގާނޫނުގައި ވެސް ކަނޑައެޅިފައި އޮތް ކަމަކާއި
ޚިލާފެއް ނުވެވޭނެ. ގާނޫނު، އެހެން ގާނޫނަކުން ކަނޑައަޅާފައި އޮތަސް އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނަށް ބަލަންޖެހޭ ކަމަށް
ގާނޫނުގައި ފާސްކުރެވިފައި އެބައޮތް. މި ގާނޫނުގައި ނެތް ކަމަށްވަންޏާމު އަޅުގަނޑުމެން 7 /2010 އަށް ދާންޖެހޭނީ
މި ގާނޫނުގައި ނެތް ކަމަށްވަންޏާމު. އެހެންވީމާ، އެ އަޅުގަނޑުމެން މެންބަރުން ސަމީރު އެ ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް
އެގްރިމެންޓްތައް އައު ކުރުން ކަހަލަ އަދި މި ދެން ބިމާ ބެހޭ މައްސަލަތަކާ، މި މައްސަލަތައް ހުރީ ހަމަ މިހާރުން
މިހާރަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޯޑުން އެކަމާއި ހަރަކާތްތެރިވާންޖެހޭ ގޮތަށް. ދެން މެންބަރު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު
ވަޙީދު، މުޙައްމަދު ވަޙީދު ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކުގައި އެ ހުރި މައްސަލަތައް ވެސް އެއީ މި އިންތިޤާލީ
މަރުޙަލާއެއްގައި ކަމުގައި ވިޔަސް ރައްޔިތުންނަށް އެ ލިބޭންޖެހޭ ޚިދުމަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ދޭންޖެހޭނެ. އެއީ
މަޖުބޫރުކަމެއް. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ގާނޫނެއް ވެސް ވުޖޫދަށް ގެނައުމުގައި ތި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވަގުތު
ހޭދަކުރައްވައިގެން އެކަން ކުރައްވާފައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ކުރިއަށް މި އޮތް
ދުވަސްތަކުގެ ތެރޭގައި ދެން ބައްދަލުވުމެއް ބޭއްވޭއިރު އަޅުގަނޑުމެން ތިބޭނީ މި ކަމަށް ވަރަށް ފަރިތަވެފައި
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ. ދެން މިހާރު އަދި އެ ތި ވިދާޅުވި ގޮތަށް ހުރިހާ ކަމަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ
18

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ހޭލުންތެރިވެފައެއް ނެތް. ކުރިއަށް އޮތްތަނުގައި ތި ބޭފުޅުންގެ ޖަވާބުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބަރާބަރަށް،
އާދެ! ތި ބޭފުޅުންގެ ސުވާލުތަކަށް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ޖަވާބުދެވޭ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން ތައްޔާރުވެގެން އަންނާނީ.
ދެން، އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ މިހާރު މި ގޮތަށް މިއީ ދެން މި ބައްދަލުވުމާއި މެދުގައި މައްސަލައެއް ނެތް. އެކަމަކު
އޭގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއްކަލަ މިކަމަށް ކޮމެންޓް ފޮނުވާލަން ފުރުޞަތެއް ދެއްވާފައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން
ގެންނެވިނަމަ އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރަނީ އެ ތަންކޮޅެއް ރަނގަޅުވީހޭ. މީގެ ތެރޭގައި އުފެއްދުންތެރި ޚިޔާލެއް އައީހޭ.
ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންބަރުން ބޯޑުގެ މެންބަރުން ވެސް އެކީގައި ބައްދަލުކޮށްލާނެ
ފުރުޞަތެއް ނުލިބުނު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެސް އެއްކަލަ ޚިޔާލުތައް އެއްގޮތްކޮށްލެވޭ ގޮތަކަށް ނުދިޔަ.
އެހެންވިޔަސް ހުންނާނެ މި ސީ.އީ.އޯ މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން އެބަހުރި މިހާރު މި ގާނޫނާ ބެހޭގޮތުން ވެސް ވަރަށް
ގިނަ ކޮމެންޓުތައް ހުށަހަޅުއްވާފަ. ދެން، އެއާއި ބެހޭގޮތުން އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާނީ ފަހުން ކަންނޭނގެ. ދެއްވި
ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
މިއީ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދެންމެ ވާހަކައިގައި 63 ވަނަ މާއްދާ އުވާލުމުން އެލް.ޖީ.އޭގެ ރައީސާއި
ނައިބު ރައީސްގެ މަޤާމަށް ބެހޭގޮތުން އޮތް ސުވާލު. ދެން އަޅުގަނޑު މެންބަރުން ޙިސާންއާ ވެސް ވާހަކަދައްކައިފިން.
އޭގެ 60 ވަނަ މާއްދާ ހަމަ އިން ގޮތަށް އެބައިން އިނގޭތޯ. އޭގައި އެބަ ވިދާޅުވޭ، އޭގައި އެބަ ބުނޭ ލޯކަލް
ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ ރައީސާއި ނައިބު ރައީސް، މިއަށް އެއްވެސް ބަދަލެއް އައިއްސައެއް ނޫން އިނީ. (ހ) ގައި
މި އިންނަނީ ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑުގެ ރައީސްއަކީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 140 ވަނަ މާއްދާގައި
ބަޔާންކޮށްފައިވާ ބޭނުމަށް ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހާއި ލޯކަލް ގަވަރމެންޓް އޮތޯރިޓީއާ ގުޅޭގޮތުން ޖަވާބުދާރީ ކުރުވުމަށް
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާފައިވާ މިނިސްޓަރެ ވެ. (ށ) ގައި މި އިންނަނީ އެ އޮތޯރިޓީގެ ބޯޑުގެ ނައިބު ރައީސަކީ
އެ އޮތޯރިޓީގެ ޗްފީ އެގްޒެކެޓިވް އޮފިސަރު ފިޔަވައި ބޯޑުގެ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން ބޯޑު އިންތިޚާބުކުރާ ފަރާތެވެ. އެ
މާއްދާ އުވާލަން ފެނޭ. އެ އީ ފަހަރެއްގައި 63 އުވާލާފައި އެއިނީ ހަމައަށް އެކައްޗެއް އެ މާއްދާގައި އިނީ ކަމަށް
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެންމެ ފަހުން ވާހަކަދެއްކެވުނީ. އެހެންވީމާ، އެއަށް އެބައޮތް ގާނޫނުގައި ޙައްލު އައިއްސަ. ދެން
އަދި އިތުރަށް، މީގައި މިވާ ގޮތަކީ މިއީ ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް އެއް ގާނޫނެއް އެއްވެސް ދިމާލަކުން ފެންނާކަށް ނެތް.
އެކަމަކު މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތެރޭގެ ބޭނުމަށް ހަދާފައި އޮތް ކޮންސޮލިޑޭޓެޑް ގާނޫނެއް. މިއަކުން ނުފެނޭ އެ
އުވާލިއަކަސް އެކަން ފޫބެދޭ ގޮތަށް އިނީ. ޙިސާން ފާހަގަ، ސާފުކޮށްދެއްވަފާނަންތޯ؟
19

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ބެލިބެލުމުގައި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ 60 ވަނަ މާއްދާ އުވާލެވިފައި އޮތް މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް
ސެޝަނަކު އެއް ނެތް. އެހެންވީމާ، އެއީ މިހާރު ވެސް ދިރި އޮތް މާއްދާއެއް ގާނޫނުގައި. ދެން އެހެންވެ އެ މާއްދާގެ
އަލީގައި މި ކައުންސިލު މަޢާފުކުރައްވާތި، އެލް.ޖީ.އޭގެ ޗެއަރއަކަށް މި އަންނަނީ ޤާނޫނުއަސާސީން މި ބުނާ
ޖަވާބުދާރީވުމަށް އެ ހުންނަންޖެހޭ މިނިސްޓަރު. ދެން ނައިބު ރައީސް ވެސް އެބައޮވޭ ދެއްތޯ އަނެކަތިކުރަންޖެހޭ
ޕްރޮސީޖަރ ދެންމެ އެ މުޤައްރިރު ވިދާޅުވި ގޮތަށް. އެހެންވީމާ، މިހާރު ޢަމަލުކުރަންޖެހޭނީ 60 ވަނަ މާއްދާގައި އޮތް
ގޮތަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ޤަބޫލުކުރަނީ. އެއީ ސްޕެޝަލް ޕްރޮވިޝަން އެކްޓުގައި ޗެއަރއާ ގުޅޭގޮތުން ވަކި
އިތުރު ވާހަކައެއް ނެތީމަ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޝިހާބު އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިހާބް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙިސާން އެ ނެންގެވީ ވަރަށް މުހިންމު ނުކުތާތަކެއް
އިނގޭތޯ. ދެން އެންމެ ފުރަތަމައިނުން މި ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައިއިރު 2009 ކަންނޭނގެ ދެއްތޯ. އޭގައި ގުޅިގެން އޭރު
ހޯމް މިނިސްޓްރީން މި އެލް.ޖީ.އޭއާ ގުޅިގެން ދެން އޭރުގެ އެލް.ޖީ.އޭއިން ފުރަތަމައިނުން ނުއުފެދޭއިރު ހަމަ އޭރު ހަމަ
ސްޓޭންޑަޑް ގަވާއިދުތަކެއް އެލް.ޖީ.އޭއިން ހުންނާނީ ޑްރާފްޓުކޮށްފައި ލޯފާރމަކާ ހަވާލުކޮށްފަ. ކޮށްފައި އެ އަޅުގަނޑަށް
ހީވާގޮތުގައި ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކަށް ވެސް އޮންނާނީ ފޮނުވާފަ. އެ ވިދާޅުވިހެން އޮންނާނީ އެ ކައުންސިލުތަކުން އެ
ފާސްކުރަންޖެހޭނީ. ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކާއި ބެހޭ ގަވާއިދުތައް ވެސް ފާސްކޮށްފައި އޮންނާނީ ދެން އެގޮތުން ހަމަ
ގާއިމު ވެސް މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލަށް އައިއްސަ ދެން އަޅުގަނޑުމެން އޭރު ދެން ގަވާ އިދެއް ހަދައިފައި ފޮނުވިޔަސް
އެލް.ޖީ.އޭއަކުން އަޅައެއް ނުލާ. އުސޫކަށް ވެފައި އޮތީ އަޅުގަނޑުގެ އެކްސްޕީރިއަންސްއަކީ އެލް.ޖީ.އޭއަކީ މުޅި މި
ނިޒާމު ހިންގަން ހުރަހަކަށް ވެފައި އޮތް ތަނެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑަށް ފެނުނީ. މިތާ އެބަ ތިއްބެވި އެހެން ބޭފުޅުން
ނުވަތަ ކައުންސިލުކަން ކުރައްވާފައި ތިބި ބޭފުޅުން. އެ ބޭފުޅުންގެ ތަޖުރިބާ ވެސް އޮންނާނެހެން އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ.
ހަމަ ގައިމު ވެސް މާލެސިޓީ ކައުންސިލުން އެއްވެސް ކަހަލަ އެހީތެރިކަމެއް ޙަޤީޤަތުގައި ނުލިބޭ. ދެން ސިޔާސީ
20

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ގޮތުން އޭރު ކަން އޮތްގޮތުން ވީ ކަމެއް ކަމަށް ވެސް ކަންނޭނގެނު. މާލޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ތިބެމެ އަޅުގަނޑު
ހަދާންވާ ގޮތުގައި 3 އަހަރުވިއިރު ދެތިން ފަހަރު ކަންނޭ ނގެ އެލް.ޖީ.އޭއާ އަޅުގަނޑުމެންނާ ބައްދަލުވީ ވެސް
އިނގޭތޯ. ހަމަ އެއްވެސް އެކަހަލަ ގޮތަކަށް ދެން އެހެންނަމަވެސް، އެ ވިދާޅުވިހެން މި ގަވައިދުތައް ހެދިފައި ހުރީ
މިހާރު ހަމަ ބިމުގެ މައްސަލއިގައި ވެސް ކޮންމެ ރަށެއްގައި ވަކި ގޮތަކަށް އެ ޢަމަލުކުރަމުން އެ ދަނީ. މިހާރު މި
އަޅުގަނޑުމެން އަޅުގަނޑު ހަމަ ގަ އިމު މި މަޤާމަށް ރައީސް ޢައްޔަނުކުރެއްވި ފަހުންވެސް ހައެއްކަ ރަށުން ގުޅައިފި
ބިމުގެ ކަންތަކުގައި. ދެން މި ދަނޑިވަޅުމީ އެ ކަންތައްތައް ހުއްޓުވާ ބަޔަކަށް ވާންވީހޭ އެލް.ޖީ.އޭ. އެތައް ޒަމާނެއް
ވަންދެން 3 އަހަރުވަންދެން ހަމަ ގައިމު މިހާރުގެ ކައުންސިލު ހޮވިފައި އޮތްގޮތުން އެ މީހުންނަށް ނުނިންމި އޮތީ
ކީއްވެގެން ހެއްޔޭ؟ ވަރަށް ބޮޑެތި މައްސަލަތައް މިހުންނަނީ. މި ދަނޑިވަޅުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޚާބަކާ ދިމާއަށް
ދާއިރު އެލް.ޖީ.އޭއާ ދިމާއަށް އިނގިލި ދިއްކުރާކަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ބޭނުމެއްނުވޭ. އެކަމަކު އަލަށް އަންނަން އޮތް
ކައުންސިލަކަށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް މިހާރު މިއޮތް ވަގުތީ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑުން ކުރުމަކީ ވެސް ރަނގަޅު ކަމެއް
ނޫން. އެތައް ބަޔަކަށް 20 އަހަރު ދުވަހަށް ނުވަތަ ވަޓްއެވަރ ޕީރިއަޑް އަށް އަޅުގަނޑުމެން ބިމާ ބެހޭ ކަންތައްތައް
ނިންމުމަކީ މި ބޯޑުން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ކުރެވިގެން ވާނެ ކަމެއް ނޫން. އެ އޮންނަން ޖެހޭނީ އެ
ރައްޔިތުން އިންތިޚާބުކުރާ ބަޔަކަށް އެ ފުރުޞަތު އޮންނަން ޖެހޭނެ. އެހެންވީމާ، ދެން އެ ފަސޭހަ މަރުޙަލާއެއްގައެއް
ނޫން އަޅުގަނޑުމެން މިތިބީ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙުސައިން ފިރުޝާން މިތިބީ. ޝުކުރިއްޔާ.
މަޑަވެލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙުސައިން ފިރުޝާން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މުޤައްރިރު. އާދެ! ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް މަރުޙަބާ ދަންނަވަން އެލް.ޖީ.އޭގެ އައު ބޯޑަށް.
މީގެ ކުރީގައި އެލް.ޖީ.އޭ ނުވަތަ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސިފަވެފައި މި އޮތީ ވަރަށް އެހެން ކަހަލަ
ތަނެއްގެ ގޮތުގައި. ޚާއްޞަކޮށް ދެންމެ އިއްޒައްތެރި މެންބަރު ޝިޙާބް ފާހަގަކުރެއްވި ގޮތަށް ރައްޔިތުން ދެކެމުން އައީ
އެލް.ޖީ.އޭއާ ދޭތެރޭ ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގޯސްކޮށް. އަޅުގަނޑުގެ ތަޖުރިބާއަކީ ވެސް އެއީ އެލް.ޖީ.އޭ
ތެރެއިން ކަންކަން ކުރުމުގައި ކުރީގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ވަރަށް އުނދަގޫވެފައި އޮތީ. ޚާއްޞަކޮށް
ކައުންސިލުތަކަށް އުނދަގޫވެފައި އޮތީ. ދެން ފާއިތުވެގެން މިދިޔަ ފަސްއަހަރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ތަޖުރިބާއަކީ
21

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ފިޔަވަޅުއަޅާ ތަނެއް ގޮތަށް އެލް.ޖީ.އޭ ލޭބަލްވެފައި މި އޮތީ ދެއްތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލާނަން އެ ވާހަކަތަކުގެ
އިތުރަށް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކޮށްލެވޭ ބައެއް ނުކުތާތައް. ގަވައިދުތައް އެއްގޮތް ކުރުން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ހަމަ
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. ހަމަ އެއާއެއްކޮށް ކައުންސިލުތަކުން ހިންގާ ރަށްވެހިކަމުގެ ޚިދުމަތް ދިނުމުގައި ޢަމަލުކުރާ
ގޮތްތައް ރައްޔިތުންނަށް ސާފުވެފައި އޮތުން ވަރަށް މުހިންމު. އަޅުގަނޑަށް އިނގޭ ބައެއް ކައުންސިލުތަކުގައި ހަމަ
ވަރަށް ރަނގަޅަށް ވެބްސައިޓު އެއްޗެހި މެއިންޓެއިންކުރޭ އަދި އިޢުލާންތަކާއި، ނޯޓިސްބޯޑުތަކާއި ބައެއް ރަށްރަށުގައި
ހުރޭ މިސާލަކަށް ސްކޫލު ސަރަޙައްދުގައި ޢާއްމުކޮށް އެއްވާ ސަރަޙައްދުތަކުގައި ޖެހިފަ. އެހެންނަމަވެސް،
ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް މިސާލަކަށް ލޮކްޑައުންއާ ގުޅިގެން އެޅުނު ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގައި އާންމުންނަށް މަޢުލޫމާތު
ނުލިބި ޝަކުވާތައް ގިނަވުން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެލް.ޖީ .އޭއިން ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކަށް ކަނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ
މަޢުލޫމާތު ރައްޔިތުންނަށް ހިއްސާކުރާނެ ގޮތެއް. ހަމަ އެންމެންނަށް ވެސް އިނގޭ ކައުންސިލުތަކުން ބާއްވާ ރައްޔިތު
ބައްދަލުވުންތަކަށް ގިނަ ރަށްރަށުގައި ރައްޔިތުންގެ ތަރުޙީބު ކުޑަކަން. ހަމަ އެންމެންނަށް ވެސް އިނގޭ
އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެހެން އެކަން ދިމާވާން މެދުވެރިވާ ސަބަބަކީ ކޮބައިތޯ ދެނެގަނެ ޙަޤީޤަތުގައި ވެސް ސީދާ
ރައްޔިތުމީހާއަށް އެ މަޢުލޫމާތު ކޮންމެ ގޮތެއް ހަދާފައި ވެސް ލިބޭނެ ގޮތެއް އޮތުން އެއީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. މިހާރު ކައުންސިލުގެ މިސާލަކަށް ދަންނަވަންޏާ އެޖެންޑާ އާއި ނިންމާ ނިންމުންތަކާއި އަދި
މެންބަރުން މައްސަލަތަކާ ގުޅޭގޮތުން ދައްކަވާފައި ހުންނަ ވާހަކަފުޅުތައް އެނގެން ޖެހޭނެ. މިސާލަކަށް މި މަޖިލީހުގައި
ވެސް ހިނގާ ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ނޭނގޭނަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް ރައްޔިތުން ތިބޭނީ ހިތްހަމަނުޖެހިފައިހެން
އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ މަސައްކަތާ ދޭތެރޭގައި ވެސް. އެހެންނަމަވެސް، އެ އެގޮތަށް މަޢުލޫމާތު
ހިއްސާކުރެވެންޏާ ރައްޔިތުންނަށް އިނގޭނެ ކޮންކަމެއް ކަން، ކިހިނެއްކަން މި ހިނގަނީ. އެހެންވީމާ، އެއީ ވަރަށް
މުހިންމު ކަމެއްހެން އަޅުގަޑަށް ހީވަނީ. ދެން ހަމައެއާއެކު މައްސަލަތަކުގެ ވާހަކަ ދައްކަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް
ދެއްކިދާނެ ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތައް. އެހެންނަމަވެސް، މިވަގުތުން މިވަގުތައް ވަގުތީ ބޯޑެއް ގޮތުގައި ތި ބޭފުޅުން
ތިއްބަވައިގެން ކުރަން އަޅުގަނޑަށް، ހައްލުކުރަން އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ޢާއްމުކޮށް މި ޖެނެރަލް މައްސަލަތައް ދިމާވޭ
އެބަ މިސާލަކަށް ކައުންސިލުތަކުގެ ބިމުގެ މައްސަލަ އެއީ އެއް މައްސަލަ. ދެން ކައުންސިލުތަކުން ޢަމަލުކުރާ ގޮތްތައް
މިސާލަކަށް ކޮވިޑާ ގުޅިގެން އަޅުގަނޑުމެން މި ކޮމިޓީ ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަވެގެންދިޔަ މައްސަލައެއް އެ
ކައުންސިލެއްގެ ފަރާތުން ޢާއްމުކުރި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލާނަން ނައިފަރު ކައުންސިލުގެ މައްސަލަތައް ވަރަށް ބޮޑަށް
މި ކޮމިޓީއަށް ވެސް އައިސް މި ކޮމިޓީން ވެސް އެ މައްސަލަތައް ބަލައި ދިރާސާ ވެސް ކޮށްފި. އަދި ތި ބޭފުޅުންނަށް
އެލް.ޖީ.އޭއަށް ވެސް ފޮނުވައިފި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓުތައް އެހެންނޫންތޯ ނިޔާ. އެކަހަލަ މައްސަލަތައް
22

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ހައްލުކުރުމުގައި ހުރިހާ ކައުންސިލުތަކުން ވެސް ޢަމަލުކުރާނެ އުސޫލެއް ކަނޑައެޅިފައި އޮތުން އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
ވަރަށް މުހިންމު. އެއީ ކޮންމެ ކައުންސިލަކުން މިސާލަކަށް އެގޮތަށް މައްސަލަ ހުށަހަޅަން ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑަށް
ހީވަނީ މައްސަލަތައް ކޮޅުންނުލާނެހެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް. އަދި ހަމައެއާއެކު ރައްޔިތުންގެ ޝަކުވާ ހުށަހެޅޭނެ
އިންތިޒާމެއް އެލް.ޖީ.އޭގައި އޮތުން ވަރަށް މުހިންމު އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި. މިހެން މިދެންނެވީ މިސާލަކަށް ނައިފަރު
ކައުންސިލުގެ މައްސަލަ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަމުންދިޔައިރު ފާހަގަކުރެވުނު އެން.ޖީ.އޯތަކާއި ރައްޔިތުންގެ ސިޓީތަކެއް
އަދި ނަން ހާމަނުކުރާ ގޮތަށް ރައްޔިތުންގެ ސިޓީތަކެއް ފޮނުވާފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނު. މިދެންނެވީ
މިސާލަކަށް ތިމާއަކީ ކާކުކަން ނޭނގޭ ގޮތަށް އެލް.ޖީ.އޭއަށް ވެސް ސިޓީ ފޮނުވާފައި ހުރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އިނގޭ. އެހެންވީމާ، އަސްލު ބައެއް ބޭފުޅުން އެބަ ޖެހިލުންވޭ ކައުންސިލަރުންގެ ވާހަކައަށް ނުވަތަ ކައުންސިލާ ދޭތެރޭ
އޮތް ހިތްހަމަނުޖެހުމެއް ފާޅުކުރަން. ބައެއް ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވޭ އެ ހިތްހަމަނުޖެހުން އެގޮތަށް ހަމަ ފާހަގަކުރަން
ޕެޓިޝަންގެ ސިފައިގަ އި އެހެންނޫނީ ސިޓީއަކުން އެހެންނޫނީ އެހެން ވެސް ގޮތަކުން ފާހަގަކުރަން. އެކަމަކު
އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެއް ކަމަކީ މިވަގުތު އެލް.ޖީ.އޭގައި ނެތޭ އަސްލު ޕަބްލިކު އެ ކަންތައް އެ
ކޮންސަރންތަކަށް އެޑްރެސްކުރެވޭނެ ނިޒާމެއް ޝަކުވާ ހުށައެޅޭނެ ގޮތެއް. އެނޮނިމަސްކޮށް ވިޔަސް އަދި އެހެން
ގޮތަކަށް ވިޔަސް ޝަކުވާ ހުށަހެޅޭނ، ރައްޔިތުންނަށް ސީދާ ޝަކުވާ ހުށައެޅޭނެ ނިޒާމެއް ގާއިމުވެފައި އޮތުމަކީ ހަމަ
ޔަޤީނުން ވެސް ދެފުށް ފެންނަ ގޮތަށް ކައުންސިލުތައް ހިންގުމަށް ބާރުއެޅިގެންދާނެ ކަމެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން.
ދެން ފާހަގަކުރައްވައިފި ސީ.އީ.އޯ ވެސް އަދި ބޯޑުގެ މެންބަރުން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި ވަގުތީ ބޯޑެއް ކަމަށް
ދަތިތައް ހުރިކަން. އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން ވަގުތީ ބޯޑެއް ކަމުން ދަތިތައް ހުންނާނެ. އަދި އަނެއް ވަގުތު ވެސް މި
ވަގުތުގެ މި ހާލަތުގައި ވެސް ދަތިތައް އެބަހުރި އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ޔަޤީންކުރަން ބޭނުން
ތި ބޭފުޅުންނަށް ޔަޤީންކުރަން ވެސް ކުރަން ތި ބޭފުޅުންނަށް ކުރެވުނު ހުރިހާ މަސައް ކަތެއް ވެސް މި ނިޒާމު
ހައްލުކުރުމަށް މި ގަނޑުބަޑުވެފައި މި އޮތް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު އަދި އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްފައި މިއޮތް ގާނޫނުގެ
ތެރެއިން އިތުރަށް ރައްޔިތުންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ދީގެން މިވަގުތަށް ހައްލުކުރެވޭނެ ގޮތެއް، ރަށްރަށަށް ދިމާވާ
މައްސަލަތައް، ޙަޤީޤަތުގައި މި ނިޒާމުގެ ސަބަބުންޖެހޭ ހުރިހާ މައްސަލަތައް އޭގެ ތަކްލީފު އުފުލަން މިޖެހެނީ
ރައްޔިތުން. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ވިސްނުމުގައި، އަޅުގަނޑުމެން އެންމެންގެ ވިސްނުމުގައި ހުންނާނެކަން
އަޅުގަނޑަށް ޔަޤީން. އެ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވުން އަޅުގަނޑު އެދެނީ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
23

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން 1:30 ނިންމަން މި ހިފަނީ އިނގޭތޯ. ދެން ގާނޫނަށް ގެންނަ އިޞްލާޙަށް ލިޔުމުން،
އިޞްލާޙުތައް ހުށަހެޅުއްވުމަށް މިއަންނަ އާދިއްތަ ދުވަހުގެ ނިޔަލަށް ފުރުޞަތު އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ
މަޢުޟޫޢުގައި ތި ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ ކަމަށް ވެއްޖިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެން ފަހުން އެހެން ބައްދަލުވުމެއް ބާއްވާނަން މި
ގާނޫނަށް ގެންނަ އިޞްލާޙުތަކާ ގުޅޭގޮތުން. ދެން ޢާއްމުކޮށް މިވަގުތަށް ހުރި... އާދެ! އެހެންވީމާ، އެއްޗެއް ސަމީރު
އެބައޮތް ދެއްތޯ އެއްޗެއް ވިދާޅުވާން. ކޮންޓިނިއުކުރައްވާ.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ދެންމެ އިއްޒައްތެރި މެންބަރ ޙުސައިން ފިރުޝާންގެ ވާހަކަފުޅާ ގުޅިގެން އެއް ކަމެއް މިދަންނަވާލަން. ސޮރީ،
ފުރަތަމަ ކަމަކީ އަސްލު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް މިދެންނެވީ ބޯޑުގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑަށް ވެސް މި ސަރުކާރުގެ
ތެރެއިން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވުނީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކުން މި ކޮވިޑު19 އާއި
ގުޅިގެން އެ ކަންބޮޑުވުމުގެ ތެރެއިން އެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ސަލާމަތާއި ރައްކާތެރިކަމަށް އެ ބޭފުޅުން
އަމިއްލަފުޅަށް ގޮތްތަކެއް ނިންމަމުން ދިޔަތަން. ޙަޤީޤަތަކީ އެއްވެސް ދިމާއަކުންނެއް އެޗް.ޕީ.އޭއިން ނިންމާފައި އޮތް
ނިންމުމާ ޚިލާފަކަށް ކަމެއް ނިންމުމަކީ ގާނޫނީ ގޮތުން ކުރެވޭނެ ކަމެއް ނޫން. އެޗް.ޕީ.އޭއިން ހުއްދަ ހޯދައިގެން
އެޗް.ޕީ.އޭއިން ކަނޑައެޅީމަ އެ ތަނެއްގައި އެ އުސޫލު ގެންނަން މި ޖެހެނީ. އެހެންނަމަވެސް، ރައްކާތެރިކަމުގެ ގޮތުން
ރައްޔިތުންނަށް ރައްކާތިތެރިކަން ހޯދައިދިނުމުގެ ގޮތުން ބައެއްކަހަލަ ކަންކަން ކުރެއްވުމަކީ ނުކުރެވޭނެ ކަމެކޭ
ނުބުނެވިދާނެ ކައުންސިލަށް. އެއީ ކައުންސިލުގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމަކަށް ވާނެ ރައްޔިތުންގެ ޢާއްމު ޞިއްޙަތު
ސަލާމަތްކުރުމަށް ޓަކައި އަދި އެއަށްވުރެން ރަނގަޅު ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅަން ވެސް. އެކަމަކު އެގޮތަށް ކޮންމެ
ކައުންސިލަކުން ކަންތައް ކުރަން ފެށުނީމާ މިވާގޮތަކީ ދެން އެއްކަލަ ޔުނިޓަރީ ދައުލަތެއްގެ ތެރޭގައި ކަން
ހިނގަންވާގޮތާއި ތަފާތުވެގެން ދަނީ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިދެންނެވީ ތި ބޭފުޅުން ވެސް ތި ފާހަގަކުރެއްވި
ފަދައިން އަޅުގަނޑަށް ވެސް ފާހަގަކުރެވިގެން ދިޔައީ. އެހެން ދިމާވަނީ އެ ބޭފުޅުންނަށް އެއްކަލަ އެ ބޭފުޅުންގެ
މިނިވަންކަމާ އެކުގައި ހިނގަންޖެހޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި މުޅި ދައުލަތުން ޙިމާޔަތްކުރަންޖެހޭ ހާލަތުގައި އޮންނަ
ހާލަތަކާއި އެ ބޭފުޅުންނަށް ލިބޭ ގާނޫނީ ބޮޑީގެ ތެރެއިން އޮންނަ ކަންތައްތަކާއި މި ދެ ކަންތައް ސާފުވުމުގައި ދިމާވާ
މައްސަލަތަކެއް. އަދި އޭގެ އިތުރަށް ރަނގަޅަކަށް ކަމެއް ކުރުމުގެ ގޮތުން ރައްޔިތުނަށް ކުރާ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އެކަން
ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ. އެހެންވީމާ، އެބަ ދައުލަތް ހިންގަން ބައެއްފަހަރު އުނދަގޫވާ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަންކަން އެބަ
ދިމާވޭ. އޭގެ އިތުރުން ޙަޤީޤަތުގައި ވަގުތީ ބޯޑެއްވީމަ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް ނުކޮށެއް ނުތިބޭނަން
އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އިނގޭތޯ އަދި ބޯޑުގެ ކަންތައްތައް ޚާއްޞަކޮށް ދެންމެ ޝިޙާބް ވެސް ފާހަގަކުރެއްވި ފަދައިން
24

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ބިމުގެ މައްސަލަތައް ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތައް އެބަހުރި. އޭގެ ތެރޭގައި ދައުލަތު އެއް މުއައްސަސާ އާއި އަނެއް
މުއައްސަސާއާ ދެމެދުގައި ހަދާފައި ހުންނަ ކޮންޓްރެކްޓެއްގެ ދަށުން ހަވާލުކުރަންޖެހޭ ބައެއްކަހަލަ އިމާރާތްތައް ވެސް
ހަވާލުކުރުމުގައި އެބަހުރި މި ގާނޫނު އައުމާއެކުގައި ހުއްޓުމަކަށް އައިއްސަ. އެއަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ
ސީ.އީ.އޯ އެބަ މަސައްކަތްޕުޅުކުރައްވާ. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ސީ.އީ.އޯއަށް ދެންނެވިން، ވަރަށް ގާތުން އެ
ކަމަނާއަށް ދެންނެވިން ކުރީގެ އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑު ނުވަތަ ކުރީގެ އެލް.ޖީ.އޭ ހިނގަމުން އައި ގޮތަށް ހިންގަން އެ ބަޔަކު
މީހުން އުޅެވެސްފާނެއޭ އަދި މަސައްކަތް ވެސް ކޮށްފާނެއޭ. އެކަމަކު މިނިވަންކަމާ އެކުގައި ސީ.އީ.އޯއަށް
ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ޚިޔާލުފުޅުތަކުގެ އަލީގައި އެ އޮޕަރޭޓުކުރައްވަން ބޭނުންފުޅުވާ ގޮތަށް ކަންކަން ގާނޫނުތަކުގެ
ތެރެއިން ކުރިއަށް ގެންދިއުން ވަރަށް މުހިންމުވާނެ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިހާރުގެ ސީ.އީ.އޯގެ އެ
ތަޖުރިބާއާ އެކުގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ ހަމަ ބޯޑުގެ ހުރިހާ ބޭފުޅުންގެ ވެސް ޚިޔާލުފުޅާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް
އެބަ މަސައްކަތްކުރެވޭ. އެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޑޭ ޓު ޑޭ އެ އޮޕަރޭޝަންސްތަކަކަށް ބޯޑެއް ބައިވެރިއެއް ނުވާނެ.
އެހެންނަމަވެސް، ހުރިހާ ވަގުތެއްގައި ވެސް ސީ.އީ.އޯ ބޭނުންވާ އެ ޚިޔާލުފުޅެއް އޮތް ކަމަށް ވަންޏާ އެކަމަކާ
މަޝްވަރާކުރެވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މުސްތަޤު ބަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވަގުތީ ބޯޑު ނިމިގެންދާއިރުގައި
ރާއްޖޭގެ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުން ހަރުދަނާވެ ރަނގަޅު ގޮތުގައި މި އިއްޒައްތެރި މެންބަރުންގެ އެ ހީތެރިކަމާއި އެކުގައި
މިކަން ރަނގަޅުވެން ދާނެކަމަށް އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރެވެނީ. އެހެންވީމާ، އެބަހުރި ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތައް
އަޅުގަނޑުމެން ރިވައިޒްކުރަންޖެހޭ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަފްޝާން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑުގެ ޗްފީ އެގްޒެގްޓިވް އޮފިސަރ ފާޠިމަތު އަފްޝަން ލަޠީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ. އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ ސަމީރު ވިދާޅުވިހެން މިވީ ވަރަށް ކުޑަ ޕީރިއަޑެއްގައި
ހަފްތާހެއްހާ ވަގުތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަދި މި ލިބުނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މެންޑޭޓާއި މިހާރު އެކަން ފަންކްޝަން
ކުރަމުން އައިސް ހުރި ގޮތާއި. ދެން އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ އެލް.ޖީ.އޭގައި ވަރަށް ޕްރޮފެޝަނަލް ސްޓާފުން އެބަ
ތިބެއްވިއޭ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ރަނގަޅު އައުޓްކަމެއް ނެރެވޭނެ ކަހަލަ ކެޕޭސިޓީ ހުރި ތަނެއް އެލް.ޖީ.އޭއަކީ.
ދެން ޑިސިޝަން މޭކިންގގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ އެކި ކަހަލަ ސިޔާސީ ނުފޫޒުތައް އެކުލެވިގެން ކޮންމެވެސްވަރަކަށް
ޑިސިޝަންތަކެއް ނެގިފައި ހުރި ކަމުގައި ވީނަމަވެސް އެތާނގެ ސްޓާފުންނަކީ ވަރަށް ޓެކްނިކަލް ބޭފުޅުން.
25

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ވަރަށް ރަނގަޅު މަސައްކަތްތަކެއް އިންޓަރިމް ބޯޑަށް ވެސް ކުރެވޭނެ ކަމަށް
އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވޭ. ދެން އަދި ސަމީރު އެ ފާހަގަކުރެއްވިހެން ބޯޑުގެ އެހީތެރިކަން ވަރަށް ގާތްކަމާއެކު
އަޅުގަނޑަށް ލިބެމުން މިހާރު ވެސް ދަނީ. އަދި ކޮންމެ ވަގުތެއްގައި ވެސް ހަމަ މަޝްވަރާކުރަން އެދޭނަމަ ހަމަ އެ
ފުރުޞަތު އަބަދު ވެސް އޮވޭ. އެކަން އަޅުގަނޑު އެޕްރިޝިއޭޓްކޮށް ފާހަގަކުރަން. ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިތުރު
ކަމަކަށް އޮންނާނީ އަޅުގަނޑަށް ޤަބޫލުކުރެވެނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ މިހާރު ފުދޭވަރަކަށް ފުނިޖެހިފައި ހުރި މައްސަލަތައް
އެބަހުރި. އެއީ މި ލޮކްޑައުންގެ ތެރޭގައި އެން.އީ.އޯ.ސީއާ އެކީގައި އެލް.ޖީ.އޭއިން ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ވަނީ
ކޮށްފަ. ޚާއްޞަކޮށް ކޮންމެ ދުވަހަކު މި ރަށްރަށަށް މީހުން ފުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރަމުން މިއައީ އެލް.ޖީ.އޭއިން.
އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތްތައް އެ ބޭފުޅުން ވަރަށް ރަނގަޅަށް ކުރައްވާފައި އޮތީ. އެކަމަކު އެކަމާ ހުރެ އެ ޓައިމް
ވަރަށް ކުޑަކޮށް އެލް.ޖީ.އޭގެ މި ޑެއިލީ ފަންކްޝަންސްތަކަށް އަސްލު ހަމަ ގާތްގަޑަކަށް އެއްކޮށް ހުއްޓިފައޭ
ދެންނެވިޔަސް ރަނގަޅުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެ މަސައްކަތްތައް އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ޕިކްއަޕް ކުރުމަށް މަސައްކަތް މި
ފެށީ. މި ހަފްތާއިން ފެށިގެން އޮފީސް ހުޅުވާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ ޑިވިޝަންތަކެއް މިހާރު ފަންކްޝަންކުރަން އެ
ފެށީ ޑެއިލީކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ހަމަ ކުރީގެ އޮޕަ ރޭޝަންސްތަކަށް ގެންދިއުމަށް ޓަކައި. ދެން އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރަނީ މި ކުރިއަށް އޮތް ތާނގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ގާތްކޮށް މި ކޮމިޓީއާއެކީ
މަސައްކަތްކުރެވޭނެ ކަމަށް. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވާ އެކިއެކި ޗެލެންޖިންގ އިޝޫސްތަކާ މެދުގައި
އަޅުގަނޑުމެން މަޝްވަރާކުރަމުން ތި ބޭފުޅުންނާއެކީ ގެންދާނެ ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ދެން އެންމެ ފަހު ސުވާލަށް ވަޙީދު އޭގެފަހުން އަޅުގަނޑުމެން ނިންމާލަނީ އިނގޭތޯ.
އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:
ޝުކުރިއްޔާ ސުވާލެއް ނޫން އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ރިކު އެ ސްޓެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ކޮށްލާނަން. ދެން އަޅުގަނޑު
ވެސް ޤަބޫލުކުރަން އަދި ވަރަށް ކުޑަ މުއްދަތެއްވީ އަޅުގަނޑު ވެސް ފަށަމުން ވެސް ވަރަށް ދިގު ވާހަކަދެއްކިން އޭރު.
އެކަމަކު މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލީ މިހާރު އާންމުންގެ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި މި ދިރިއުޅެމުން
މިއަންނަ ބަދަލުތަކާއި އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑަށް މި ސުރުޚީ ކިޔާލާފައި އާޓިކަލް ޖަޖްކުރާ ޒަމާން މިހާރު މި.
މިސާލަކަށް އެލް.ޖީ.އޭގެ ބޯޑު ބަދަލުވީމަ ވެސް މިއީހެއްޔޭ ލާމަރުކަޒީކުރި ގޮތަކީ އެ ސުވާލު އެބަ އުފައްދާ. އެކަމަކު
އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކޮމްޕޮޒިޝަން ބަދަލުވަނީ އައު އިންތިޚާބާ އެކީގައޭ އިންތިޚާބީ ކައުންސިލަރުން ހިމެނޭ ކަހަލަ
26

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ގޮތަކަށް. ދެން އަޅުގަނޑަށް އޮންނަ އިތުބާރަކީ ކުރީގެ ބޯޑާއި ތި ބޭފުޅުންނާ ހަމައެކަނި ތަފާތަކީ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު
ޤަބޫލުކުރާ ބަޔަކާ ނުކުރާ ބައެއްގެ ތަފާތު. އަޅުގަނޑަށް އެބަ އިނގޭ ތި ބޭފުޅުންނަކީ ވަރަށް ރަނގަޅަށް މި ލާމަރުކަޒީ
ނިޒާމު ޤަބޫލުކުރައްވާ މީގެ ތެރޭގައި މާޒީވެ ތަނުގައި ހަމައެކި ގޮތްގޮތުން ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ތިއްބެވި ބޭފުޅުންކަން.
ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އެދެނީ އަސްލުގައި މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނަށް މި ގެނައި ބަދަލުތައް. މީގެ
ތެރޭގައި އެބަހުރި މިސާލަކަށް ބުނަންޏާ އަޅުގަނޑުމެން އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅި، އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅިއިރުގައި
ދެންމެގައި ސަމީރު ވިދާޅުވިހެން ބައެއް ފަހަރު ބައެއް ތަންތަނުގައި ހީވާން އެބައުޅޭ އިޚްތިޞާސްއަކީ އެއްކަލަ ދެ
ޤައުމު ދޭތެރޭގައި އޮންނަ ބޯޑަރު ކަހަލަ އެއްޗެއް ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން 56 ވަނަ މާއްދާގައި ލާފައި
ވެސް އޮންނާނެ މިސާލަކަށް މަސްވެރިންނަށް އެންދެމުމެއް ނުހުއްޓުވޭނެއޭ ރަށެއްގެ އިޚްތިޞާސްގެ ތެރެއިންނެއް.
އިނގޭތޯ އޭގައި ހުންނާނެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންތައްތަކެއް. އެކަންކަން ރަނގަޅަށް ކިޔައިދެވުން. މިސާލަކަށް
ކައުންސިލު އެކުލެވޭ ގޮތަށް ބޮޑު ބަދަލެއް ގެނެއްސިން. މައިނޯރިޓީ ބައެއް އަޑުގަދަ މީހުންގެ ތެރޭގައި އެބައުޅޭ
އަންހެނުންނަކަށް ވަކި ޕަސެންޓެއް ނުދެވޭނެއޭ ކިޔާފަ. އެކަމަކު ގިނަ ބައެއްގެ މާ ބޮޑު އިންސާފެއް ހޯދުމަށް ޓަކައި
އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހުނު ކަމެއް ކަންނޭނގެ 33% އަންހެނުންނަށް ޚާއްޞަކުރުން. އެގޮތަށް ގޮސް
ކައުންސިލަރުންގެ މިސާލަކަށް މާލީ މިނިވަންކަން. އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައިފިން. ލޯނު ނެގުމުގެ އިޚްތިޔާރާއި
އަނެއްކާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ 5 ޕަސެންޓް ކައުންސިލުތަކަށް ދިނުމާއި މިކަހަލަ ކަންތައްތަކެއް. ކައުންސިލަރުންގެ
ޒިންމާ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން، ރައީސަކީ ވެސް ވަކިން ހޮވާ ބޭފުޅަކަށް ހަދައިފިން. ކައުންސިލަރުންގެ ޒިންމާ ވެސް
އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅައިފިން. ރަށުގައި އުޅޭ ބިދޭސީންގެ ދަފުތަރެއް އެކުލަވާލަންޖެހޭނެ ކަމަށް، ބަލި މީހުންނާއި
ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާއި އަދި ޚާއްޞަކޮށް، ޚާއްޞަ ރައްކާތެރިކަން މުޖުތަމައުގައި ބޭނުންވާ
މިސާލަކަށް ކުޑަކުދިން، ކަންކަން މާ ގާތުން ބަލަހައްޓަންޖެހޭނެކަން ވަރަށް ސާފުކޮށް ގާނޫނުގައި އޮންނާނެ.
އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން ތި ބޭފުޅުންގެ ތި އިންތިޤާލީ ބޯޑުން އަސްލުގައި މި ގާނޫނަށް
މިއައި ބަދަލުތައް ވަރަށް ބޮޑަށް އާންމުންނަށް އެ މަޢުލޫމާތު ފޯރުކޮށްދެވުމުގެ މަސައްކަތް މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
ހިންގެވުން. އަޅުގަނޑުމެން އަނެއްކާ ވެސް މި ހާލަތުން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ބަދަލުވީހާ އަވަހަކަށް އައު އިންތިޚާބަކަށް
މިދަނީ. އޭގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިކަމުގެ މަޢުލޫމާތު ސާފުވުން އެއީ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ކަންނޭނގެ.
ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
27

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. މިއީ ދެން އަޅުގަނޑު ނިންމާލުމުގެ ކުރީގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ފާހަގަވާ ބައެއް ކަންކަން.
އަޅުގަނޑުމެން މި އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ މިއީ ކުރިން ވެސް މި އޮތް އެކުލަވާލާފައި އޮތް ބޯޑާއި އެ ކި ފަހަރު މަތިން
އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކޮށްފާނަވާނެ. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭރު ފާހަގަވީ އޭރު އަޅުގަނޑުމެން
ބައްދަލުކުރިއިރުގައި ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތަކާއި ވަރަށް ބައިވަރު ރައްޔިތުންނާ އަދި ކައުންސިލުތަކުގެ މި
ކަންބޮޑުވުންތަކާ އެއްކޮށް އަޅުގަނޑުމެން ބައްދަލުކުރިން. ދެން، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޭރު ފާހަގަވީ އެ ދެން،
އަޅުގަނޑުމެން އެންކުއަރީއެއް ވެސް ހެދިން. ހަދާފައި ރިޕޯޓެއް ވެސް ހެދިން. ހެދިއިރުގައި މިއީ އެ ބޭފުޅުންގެ
ވާހަކައިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަވީ އޭރުގެ ސަރުކާރުގެ ވިސްނުމަކަށް ވަރަށް ބޮޑަށް އޭރުގެ ސިޔާސަތަކަށް،
ކޮންމެހެން ސަރުކާރުގެއެއް ނޫން. އޭރުގެ ސިޔާސަތަކީ ހިފެހެއްޓުމޭ، ކައުންސިލުތައް ހިންގިޔަ ނުދިނުމޭ. އެހެންވީމާ،
އެގޮތަށް ތިމަންނަމެން އަމަލުކޮށްފައޭ އޮންނާނީ ބޯޑުގައި. މިހާރު މިސާލަކަށް މީހުންނާ ދޭތެރޭގައި ފިޔަވަޅު އަޅާފައި
ވެސް ހުންނާނީ ހަމަ އެ ވިސްނުމުގައޭ. އެހެންވީމާ، ދެން އަޅުގަނޑަށް ހަމަ ޔަޤީން މިހާރު މި އޮތް ބޯޑުގެ
ވިސްނުމަކީ އެގޮތަށް ނުހުންނާނެ. އޭގެ އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި ބެހޭގޮތުން ގާނޫނުގައި ޚާއް ޞަ
މާއްދާތަކެއް ލީ ވެސް އޭރުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ހޯދުންތަކުން އެނގުނީ ގާނޫނުގައި ކައުންސިލަރުންނާ ދޭތެރޭގައި
ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ވަކި ގޮތެއް ނެތިސް އަމިއްލައަށް ގަވާއިދެއް ހަދައިގެން އެކަން ނުކުރެވޭނެ ކަމަށް. ދެން ދާދިފަހުން
ތި ބޭފުޅުން އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެންގެ ލަފައަކަށް އެދިފައި މިހާރު އޮތް ފިޔަވަޅު އެޅުމާއި ދޭތެރޭގައި އޮތް ބައެއް
ކަންބޮޑުވުން. ދެން އެޓަރނީ ޖެނެރަލް ވިދާޅުވެފައި އޮތް އެއްޗަކާއި ތި ބޭފުޅުން އަސްލުގައި އެކަން
ޢަމަލުކުރާއިރުގައި އަންނާނެ ކަން ހިނގާނެ ގޮތުގެ ވާހަކަ ވެސް އެބައޮތް. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އެ ދޭތި ވެސް
ރަނގަޅު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ކުރިއަށް މި އޮތް ކައުންސިލު މި ބިލު އިޞްލާޙުކުރާއިރުގައި މި
ބަލައިގަންނާނެ. އެއީ އެޓަރނީ ޖެނެރަލް އެ ވިދާޅުވަނީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރީގައި ބުނި ގޮތަށް ގާނޫނުގައި ނެތް ކަމެއް
ކޮށްގެން ނުވާނެއޭ. ފިޔަވަޅެއް އަޅައިގެން ނުވާނެއޭ. އެލް.ޖީ.އޭއިން ޤަބޫލުކުރައްވަނީ ޙަޤީޤަތުގަ އި މިހާރު ގާނޫނުގައި
މި އޮތް ފިޔަވަޅު އަޅައިފިއްޔާ ފިޔަވަޅު އެޅުމުގެ ބޭނުމެއް ނެތޭ. މިސާލަކަށް މިއީ ކައުންސިލަރަކު މި ސަސްޕެންޑު މި
ކުރަނީ މުސާރަ ނުލިބޭ ގޮތަށް. އެއީތާ އަސްލުގައި އޮންނަންވާނެ ގޮތަކީ. އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އޭގެ އެ ބޭފުޅުންގެ
މި ބުނަނީ އެ އީ ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައި ހުރި ޤައުމުތަކުގައި މި ނިޒާމުގައި ކަންކުރާ ގޮތޭ. ފިޔަވަޅެއް އަޅާ ގޭގައި
މީހަކު ބަހައްޓަނީ މުސާރަ ލިބޭ ގޮތަކަށް ނޫނޭ. އެކަމަކު އެ ވާހަކައެއް ނެތް ގާނޫނުގައި ބުނެފައެއް. އެހެންވީމާ ،
އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެކަހަލަ ކަންކަން ގާނޫނުގެ ތެރެއަށް ގެނެސްގެން މި ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމުގެ
28

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
މަސައްކަތްކުރާނަން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އަދި އެއްޗެއް ވިދާޅުނުވާ ދެ ބޭފުޅުން އެބަތިބި ބޯޑުގައި. އަޅުގަނޑު ވަރަށް
ރަނގަޅު އެ ދެ ބޭފުޅުން ވެސް ކޮންމެވެސް އެއްޗެއް ވިދާޅުވެފައި ނިންމާލުން އިނގޭތޯ. ޝަރީފް.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީއާ ބައްދަލުވާ ފުރަތަމަ ބައްދަލުވުމާއެކީ ވެސް
ވީމަ ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެތެރޭގައި ވެސް ޝިހާބު ފާހަގަކުރެއްވިހެން މާގިނަ ބައްދަލުވުންތަކެއް ބޭއްވިފައި
ނެތީމައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ވިސްނުންތައް ވެސް އަދި އެއްގޮތްކޮށް ނުލެވޭކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އެހެންނަމަވެސް ،
މި އަޅުގަނޑު ހިތަށް މި އަރަނީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަކީ މިހާތަނަށް އެންމެ ގިނައިން ބަދަލު ގެނެވިފައި ހުރި އެއް
ގާނޫނަށް ވެސް މިހާރު ވަމުންނޭ މި ދަނީ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ބައިވަރު ޒިންމާތަކެއް އެބަހުއްޓޭ. އެހެންވީމާ، މި އޮތް
އިންތިޤާލީ މަރުޙަލާގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ފަސޭހަވެގެންދާނެއޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ އޯވަ ރ ސީ
ބޮޑީއިން އަޅުގަނޑުމެން ޕްރަޔޮރަޓައިޒްކުރަންވީ ކަންކަމުގެ އިރުޝާދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިގޮތަށް ލިބިގެންދަންޏާމު
އިނގޭތޯ. އޭގެ މާނައަކީ ދެން ހުރި ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަހައްމިއްޔަތުކަން ނުދޭނެ ވާހަކައެއް ނޫން. އެކަމަކު
މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެން އަހައްމިއްޔަތުކަން އެންމެ ބޮޑަށް ދޭންވީ ކަންކަން ފާހަގަކުރެވިފައި ހުރިއްޔާމު
އެ ގައިޑެންސް ލިބެންޏާމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަންކަމުގައި އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ އެއްބާރުލުން ލިބޭނެ. ދެން ކުރިއަށް
އެންމެ ފުރަތަމަ އޮތް މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި ތި ބޭފުޅުން ފާހަގަކުރައްވައިފި އަޅުގަނޑުމެން ހިންގާ ގަވާއިދު
އިޞްލާޙުކުރުން. އެއީ ލާޒިމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަނީ ފުށުއެރުންތައް ހުރުމާއެކު ގާނޫނާ.
އެހެންވީމާ، އިޞްލާޙުކޮށް ދެން މީގެ ކުރިން ބޯޑު ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވަން އޮންނަނީ މަހަކު އެއް ފަހަރު.
އަޅުގަނޑުމެން ދެން އަނެއްހެން ޑިސްކަސްކުރެވިފައި ނެތެއް ކަމަކު ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނުމަކީ ވަރަށް
ފްރިކުއެންޓްކޮށް ބޯޑު ބައްދަލުވުންތައް ބާއްވައިގެން ކަންކަން ނިންމޭނެ ގޮތެއްވުން. ދެން ބޯޑުގެ މިހާރު ތިއްބެވި
މެންބަރުންނަކީ ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި ބޯޑަށް އައު މެންބަރުން ކަމުގައި ވިޔަސް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދެކެނީ މި
ދާއިރާއަށް ބީރަ އްޓެހި ނޫން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ ހަމަ މި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތި ބޭފުޅުން ތި
މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާތަކުގެ އަލީގައި ރޫޙު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފު. އެހެންވީމާ، އެ ބީދައިން
އަޅުގަނޑުމެން އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މަސައްކަތްކުރާނަން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު ފާޠިމަތު ނިޢުމާ ވާހަކަދެއްކެވުން:
29

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ޝުކުރިއްޔާ މުޤައްރިރު. އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ތާއީދުކުރަން އިނގޭތޯ ޝަރީފް އެ ވިދާޅުވި އެއްޗަކަށް. މި
އަޅުގަނޑުމެން ޓްރާންސިޝަނަރީ ބޯޑެއްވީމަ މަދު ދުވަސްކޮޅަކަށް ލިބިފައި މި އިނދީ. އެހެންވީމާ،
ޕްރަޔޮރަޓައިޒްކުރަންވީ ކިހިނެއްތޯ ކޮންކަމެއްތޯ؟ ދެން އަފްޝަން ވެސް ފާހަގަކުރައްވައިފި ފުދޭވަރަކަށް ބޮޑު
ބެކްލޮގެއް އޮތް ވާހަކަ. ވަރަށް ބައިވަރު މައްސަލަތަކެއް ފުނިޖެހިފައި އޮތް ވާހަކަ. މިއީ ބައެއް މައްސަލަތައް މީގެ
ތެރެއިން ވެސް ޚާއްޞަކޮށް ބިމާ ބެހޭ ބައެއް މައްސަލަތައް ވެސް އެބައުޅޭ ގާނޫނު އިޞްލާޙުކުރުމުގެ ކުރިން ވެސް
ހުށަހެޅިފައި ނިންމިފައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް މިހާރު ދެން ވާންވީ ކިހިނެއްތޯ ނިންމުން. އެ އެކަހަލަ ކަންކަމުގައި
ޢަމަލުކުރަންވީ ގޮތް ހަމަ މި ހުރިހާ މެންބަރުން ވެސް އެބަ އެއްބަސްވޭ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައި މި އިނދަ މަދު
ދުވަސްކޮޅުގެ ތެރޭގައި އަދި އެއް ވިސްނުމަކަށް ނާދެވޭ ވާހަކަ. އަދި ވަގުތުކޮޅެއް ބޭނުންވާނެ ވާހަކަ. ދެން އަދި
އިއްޒަތްތެރި ބައެއް މެންބަރުންގެ ޕޮއިންޓްތަކާއި އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޯޑު މެންބަރުންގެ ބައެއް ޕޮއިންޓްތަކުގައި
ފާހަގަކުރައްވައިފި ވަރަށް ސްޕެސިފިކް ކަންތައްތަކެއް. ޚާއްޞަ ކޮށް މާލެ ސިޓީ ރިލޭޓެޑް މި ގުޅީފަޅު މައްސަލަ އާއި
އެޗް.ޑީ.ސީ މި ކަހަލަ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު މެންބަރު ޙިސާން ވެސް ފާހަގަކޮށްދެއްވި މިހާރު ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް
ގެނެވުނު އިޞްލާޙުގައި އެބައިން ކޮންމެ ކައުންސިލެއްގެ ކޮންމެ ސަރަޙައްދެއްގެ އިޚްތިޞާސް ކަނޑައެޅުން. ވަކި
މުއްދަތެއް ވެސް ދީފައި ވަކި މިންގަނޑުތަކެއް ވެސް އެބަހުރި. އެކަމަކު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކަންތައް ނުކުރެވި
އުޅެނިކޮށް މި ކްރައިސިސްއެއް އައިސްގެން ހުރިހާ ކަމެ އް ހުއްޓިފައި މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، މިހާރު މި
ޓްރާންސިޝަނަރީ ޕީރިއަޑުގެ ތެރޭގައި އެ އިޚްތިޞާސް ކަނޑައަޅާނެތޯ މިކަހަލަ ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ކޮމިޓީގެ ފަރާތުން އެހީތެރިކަން ބޭނުންވާ ކަހަލަ ސުވާލުތަކެއް މި އުޅެނީ އިނގޭތޯ. ދެން އާދެ! ޔާރ ތެންކިޔޫ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑުމެން އިޚްތިޞާސްގެ ވާހަކަ ގާނޫނުގައި އޮވެފައި ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ކަނޑައަޅާ
ނިމިފައި އޮތީ ދެއްތޯ މިހާރު؟ ދެން އަޅުގަނޑު ހަމަ އަހާލަން ބޭނުން އިނގޭތޯ މާލޭގައި އެންމެ ފަހުން އެކުލަވާލެވުނު
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭން އެކުލަވާލެވުނީ ކޮން ދުވަހަކުތޯ؟ އޮވޭތޯ ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާކޮށްގެން މި އެކުލަވާލާފައި އޮތް
ލޭންޑް ޔޫސް ޕްލޭނެއް. ދުވަހަކު ވެސް އޮތްތޯ؟
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިހާބު ވާހަކަދެއްކެވުން:
30

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
އާދެ! އަޅުގަނޑު މާލެ މޭޔަ ރަކަށް ހުރިއިރު އެ މަސައްކަތްކުރަން އުޅުނިން. އުޅުނީމާ އޭރު ހައުސިންގ މިނިސްޓަރު
އެކަންތައް ހުއްޓުވީ. ލިޔެކިއުންތައް ހުންނާނެ ސިޓީ ކައުންސިލުން ފެންނަން. އެއީ ސިޓީ ކައުންސިލާ ބެހޭ ކަމެއް
ނޫނޭ. ހައުސިންގ މިނިސްޓްރީގެ ކަމެކޭ. ދެން އެގޮތަށް ވެސް ކުރިއަށް ގެންދަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ހަމަ މައްސަލައެއް
ނެތޭ ދަންނަވައިގެން އެ ކަންތައް ކުރިން. ދެން އަޅުގަނޑު އެ ޕްލޭނެއް ނުދެކެން އިނގޭތޯ ދުވަހަކު ވެސް. މިހާރު
ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނަށް، އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއްނުވޭ ދެން ޒާތްޒާތުގައ މަސައްކަތް އެކި ފަހަރު މަތިން ކުރެވިފައި
ހުރެދާނެ ކަންނޭނގެ. ހަމަގައިމު ވެސް ސިޓީ ކައުންސިލުގައި މީގެ އެއްވެސް އެއްޗެއް މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް މި
އިއްޔޭ މާލެ އޮންނަންވާ ގޮތަކީ ނުވަތަ މާލެ ރީޖަން ވަޓް އެވާ އިނގޭތޯ. މާލެ، ހުޅުމާލެ، ވިލިނގިލި ނަމަވެސް.
ނުވަތަ އެޓްލީސްޓް މާލެ ނަމަވެސް. މާލޭ. އެކަހަލަ އެއްވެ ސް އެއްޗެއް އަޅުގަނޑެއް ނުދެކެން. ދެން މާލޭގައި
ކަންނޭނގެ ގިނަ ބޭފުޅުން މިތާ މި އުޅުއްވަނީ. އެއްވެސް ވަރަކަށް މީގެ އެއްޗެއް ހުޅުވާލިތޯ ތިއިން ބޭފުޅަކު
ބައްލަވާލައްވަން؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑަކަށް ހިޔެއް ނުވޭ ތިހެން.
ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ ބޯޑު މެންބަރު އަޙްމަދު ސަމީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:
އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ކުޑަ ކުރިއަށް ސާފުކޮށްލަން. މި ގަވާއިދަށް އިޞްލާޙުތަކެއް ފަހުން މި ގެންނައިރުގައި
އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މި ތި ބޭފުޅުން މި 56.6 ގައި (ށ) ގައި އެބަބުނޭ އެހެން ރަށެއްގައި ރަށްވެހިވެފައި
އޮތަސް ދެން އަޅުގަނޑު ހިތަށް މި އަރަނީ އޭގައި ތި ބޭފުޅުން ލިޔުއްވާފައި އިންނަ ގޮތުން އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް
މަސައްކަތްކުރާ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުން އިންތިޚާބުކުރުމަށް ޓަކައި ބާއްވާ އިންތިޚާބުގެ ވޯޓުލުމުގެ ޙައްޤު އެ ރަށެއްގެ
ސިޓީގައި ރަށްވެހިވެފައިވާ މީހުންނަށް ލިބޭނެއޭ މި ކުރީގައި އޮތީ. މިހާރު ބަދަލު މިއަންނަނީ ދިރިއުޅޭ މި
ސިޓީއެއްގައި ދިރިއުޅޭ ވޯޓުލުމު ގެ ޙައްޤު އޮތް މީހުންނަށް ލިބޭނެ. އެކަމަކު މިއީ ގާނޫނުގެ އިންތިޚާބާ ބެހޭ ގާނޫނާއި
އަދި މިއީ ދެން އަޅުގަނޑު ފަހަރެއްގައި ގޯސްކޮށް ދެންނެވިއްޖެއްޔާ ރަނގަޅުކޮށްލަދެއްވާތި. އިންތިޚާބާ ބެހޭ ގާނޫނުގެ
މި 12 ވަނަ މާއްދާގައި ވެސް މި ކަނޑައެޅިގެން އެބައޮތް ބުނެފައި އެހެން ތަނެއްގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން ވޯޓު ދިނުމަށް
ޓަކައި އެ މީހެއްގެ ދިރިއުޅޭތަނެއްގައި ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ވާހަކައެއް އެބައާދޭ. ދެން އެއާއެކުގައި ލާމަރުކަޒީ އެ ވޯޓު
ދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ވޯޓު ދިނުމުގެ ޙައްޤު ލިބިފައިވާ މީހުންގެ ލިސްޓެއް ރަޖިސްޓްރީ
ބަލަހައްޓަންޖެހޭނެ ކަމަށް އެބައާދޭ. އެހެންވީމާ، ކޮބައިތޯ މީގައި ރަށްވެހިވެފައިވާ ވަރަށް ރަނގަޅު ގޮތެއް
ދިރިއުޅޭތަނުގައި ވޯޓު ލުމަކީ. އެހެންނަމަވެސް، މި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގައި ކައުންސިލު އިންތިޚާބުގައި އެގޮތަށް ވޯޓު
ނުލެވެންޏާ މިއީ އަންހެނުންގެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތްކުރާ ބޭފުޅުންނަށް އެގޮތަށް ވޯޓުލުމަށް ދޫކޮށްލައްވަނީތޯ ؟
31

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
ކޮބައިތޯ އޭގައި ވިސްނުންފުޅަކީ؟ އެހެން ކަމަށްވަންޏާމު އެ ވިސްނުންފުޅުގެ އަލީގައި ދެން އަޅުގަނޑުމެން މި
ދެންނެވި ގޮތަށް ގާނޫނުން މި ދެންނެވި ގާނޫނުތަކަށް ވެސް އިޞްލާޙުތަކެއް އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް
ޤަބޫލުކުރެވޭތީއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ތި ބޭފުޅުންނާ އެ އިޞްލާޙުތަކަށް އަންނައިރުގައި އެކަންކަން
ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ދެން އޭގެ އިތުރަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން ދެންމެގައި މި އަޅުގަނޑުމެން މި
ފާހަގަކުރި ނުކުތާގެ އިތުރުން މި ކައުންސިލަރުންނާ މެދުގައި ފިޔަވަޅުއަޅާ މުސާރަ ކަނޑާއިރުގައި ދެން
ޤާނޫނުއަސާސީގައި އޮވޭ މިއީ އުސްތާޛު ޙިސާން ޙުސައިނަށް އިނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަންނޭނގެ އަޅުގަނޑު
ޤަބޫލުކުރަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެއްކުށަކަށް ދެ އަދަބު ނުދެވޭނެ ކަމުގެ ވާހަކަ. އަދި ކަންކަން ނިންމާއިރުގަ އި އެއް
ގޮތަކަށް ނިންމަންޖެހޭނެ ވާހަކަ. މިހާރު ގޭގައި ބެހެއްޓުމަކީ އެއީ އަދަބެއް ކަމަކާ ގުޅިގެން. މުސާރަ ކެނޑުމަކީ ވެސް
އަދަބެއް. އެހެންވީމާ، މި ދެ ކަންތައް އެއްކޮށް ކުރެވޭނެތޯ ނޫނީ ކުރާނީތޯ؟ ދެން އެއާއެކުގައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ
އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކަމެއް ގޯސްކޮށް ކުރެއްވީމަ މުސާރަ ކެނޑުމާ ބެހޭ ކަންތައްތަކެއް ނެތް. އެހެންވީމާ،
އިންތިޚާބުވެފައި ތިބޭ ބޭފުޅުންނާ މެދުގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަނދާން އެބަހުރި ތި ބޭފުޅުން އެންމެ ފަހުން ބޭއްވި
ބަޙުސްތަކުގައި ވިދާޅުވީ މިއީ މެންބަރުން މި މުއްދަތާ ބެހޭގޮތުން، 5 އަހަރުގެ މުއްދަތާ ބެހޭ ގޮތުން
ވާހަކަދެއްކެވިއިރު އިންތިޚާބުކުރެވިފައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުންނާއި މެދުގައި ޢަމަލުކުރަންވާނީ އެއް އުސޫލަކުންނޭ. އެހެން
ކަމަށްވަންޏާމު ދެން އެލް.ޖީ.އޭއިން މިސާލަކަށް މުސާރަ ކަނޑަން ބޭނުންވި ކަމަށް ވިޔަސް އިންތިޚާބުގައި
އިންތިޚާބުވެފައި ތިބޭ ހުރިހާ އެންމެންނާ މެދުގައި ވެސް އެ އުސޫލު އެޕްލައިވާނެ ގޮތަކަށް އެކަންވުން ވަރަށް މުހިންމު
އިނގޭތޯ. ދެން އަޅުގަނޑު ޤަބޫލުކުރަން ޤާނޫނުއަސާސީގައި 89 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މިއީ، 88 ވަނަ މާއްދާގެ
ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުގެ ދަށުން މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ޢަމަލުކުރާނެ ގޮތްތަކެއް
ކަނޑައެޅިދާނެކަން. އަދި އެ މުސާރަ ވެސް އަދި އެހެން ކަންތައް ވެސް ކަނޑައެޅިދާނެ. އެކަމަކު މިހާތަނަކަށް އެފަދަ
ކަމެއް ކަނޑައަޅާފައި ނެތް ހާލަތެއްގައި އަނެއްކާ ވެސް ހަމަ ލޯކަލް ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންވީމާ، އެ މީހުންގެ
މުސާރަ އުނިކޮށްފައި ގޭގައި ބަހައްޓާ ގޮތަށް ހަދައިފިއްޔާ އެއްކަލަ ހަމަ މި ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން އަންނަ މީހުންނާ
ދޭތެރޭގައި ނިކަމެތިކޮށް ނުވަތަ ދެރަކޮށް ދެކެނީ ކަމަށް ވުމަކީ އެކަށީގެންވާ ކަމެއް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
އިނގޭތޯ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެ ވުން:
32

ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީގެ 24 ވަނަ ބައްދަލުވުން 23 ޖޫން 2020
މިއީ ފުރަތަމަ މިކަމަކަށް 56 ވަނަ މާއްދާގެ 6 ދެއްތޯ؟ 56.6 އިޞްލާޙުކުރުމަށް އެބައޮތް ހުށަހަޅުއްވާފައި އޭތި. އެއީ
މައްސަލައެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެއްވި އިނގޭތޯ. ދެން ރަށްވެހިވެފައިވާ މީހުންނެއް ނޫން. ހަމަ އެތަނުގައި
ރަޖިސްޓްރީވެފައިވާ މީހުން އަދިވެސް އޮތީ. އެއީ މުޅި ނިޒާމަށް ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލެއް ކަމަށްވާތީ ދެން އެންމެ
ރަނގަޅު ގޮތަކީ ލޯކަލް އިންތިޚާބެއްގައި އެތަނުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން ވޯޓުލުން. އެކަމަކު އެއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި
ވަގުތުން މި ވަގުތަށް ކުރެވިދާނެ ކަމެއް ކަމަކަށް އެ ބަޙު ސްގެ ތެރެއިން އަދި ކަމާ ބެހޭ ފަރާތްތަކުން ވެސް
ފާހަގަކޮށްފައި، ޙިސާން.
ތުޅާދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙިސާން ޙުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! އަޅުގަނޑު ހަމަ ވަރަށް ކުރުކޮށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވީ އެއް ކުށަކަށް ދެ އަދަބު ދިނުމާ ގުޅޭގޮތުން ދެންމެ
ފާހަގަކުރެއްވި ނުކުތާގައި ޙަޤީޤަތުގައި މުސާރަ ނުލިބޭ ގޮތަށް މީހަކު ސަސްޕެންޑުކުރުމަކީ އޭގެ ޒާތުގައި ގާނޫނީ
ގޮތުން އެއް ކުށަކަށް ދެ އަދަބު ދިނުން ނޫންކަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ގާނޫނުތައް ރޭވިފައި ހުރި ގޮތުން އަދި ނިޒާމުގެ
ތެރެއިން މިހާރު ވެސް ދައުލަތުގެ އެހެން މަޤާމުތަކުގައި ތިއްބަވާ ބޭފުޅުން ވެސް ސަސްޕެންޑުކުރާއިރު މުސާރަ އާއި
ނުލާ މި ސަސްޕެންޑުކުރެވެނީ. ޙަޤީޤަތުގައި މުސާރައާ އެއްކޮށް ސަސްޕެންޑުކުރީމައި މިވަނީ ޗުއްޓީއަކަށް. މުސާރައާ
ނުލާ ސަސްޕެންޑުކުރީމައި އަދަބަކަށް މިވަނީ. އެހެންވީމާ ، އެ ތަފާތު އަޅުގަނޑުމެން އުސޫލެއްގެ ގޮތުން
ގާނޫނުތަކުގައި މި ގެންގުޅެނީ. އެހެންވީމާ، އެކަން ހަމަ ފާހަގަކޮށްލީ އިނގޭތޯ. ޝުކުރިއްޔާ.
ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:
އާދެ! މިއީ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ގަޑި ވެސް ޖެހުމާއެއްކޮށް ނިންމާލަނީ އިނގޭތޯ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ
މި ވަޑައިގެންދެއްވީތީ. ދެން ތި ބޭފުޅުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހަމަ ބައްދަލުކުރައްވަން ބޭނުންވާ ކަމަށްވެއްޖެއްޔާ
ހަމަ އޯޕަން އިނގޭތޯ. ދެން ބައެއް އިޞްލާޙުތަކާ ބެހޭގޮތުން ވެސް މުއްދަތު އެބައޮތް އަޅުގަނޑުމެން އަވަސްކޮށް ކުރާ
މަސައްކަތެއް ނޫން މިއީކީ އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ވަގުތު ނަގައިގެން ވެސް ހަމަ މި ގާނޫނަށް ގެންނަންޖެހޭ
އިޞްލާޙުތައް ވެސް ގެނެވޭނެ. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އަދި ބައިވެރިވެވަޑައިގެން ހުރިހާ
ބޭފުޅުން.
____
33